

Fikir Sonat ve Edebiyat Dergisi

KAFKAOKUR*

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ · SAYI 25 · YIL 4 · MART 2018 · 8 TL

...ben edebiyattan ibaretim.

4002020-001277
Barcode

KAFKAKUR
Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi
...benedebiyattan ibaretim.
Franz Kafka

Aylık Edebiyat Dergisi
Sayı: 25 - Mart 2018 - 8 TL
www.kafkakur.com
● **kafkakur**
● **kafkakur**
● **kafkakurdergl**

İmtiyaz Sahibi
Gökhan Demir
Yayın Yönetmeni
Gökhan Demir
Editor
Merve Öz Dolap
Sanat Yönetmeni
Rabia Gencer
Kapak Resmi
Tülay Palaz
Yayın Danışmanı
Baran Güzel
İletişim
e-posta: okurtemsilci@kafkakur.com
Online Satış
kafkadukkan.com
bilgi@kafkadukkan.com
telefon: +90 530 727 15 23

Adres
Firuzeğa Mah. Yeni Çarşı Cad.
Adan Apt, 39/1
Beyoğlu, İstanbul

ISSN
2148-6824

Yayın Türü
Yerel, Süreli Yayın

Baskı
İmak Ofset Basım Yayın

Tic. ve San. Ltd. Şti
Merkez Mah. Atatürk Cad. Göl Sok

No:1 Yenibosna, İstanbul

Tel: 444 62 18

Matbaa Sertifikası No: 12351

Dağıtım

DPP: (212) 622 2222

©Her hakkı saklıdır

Bu dergide yer alan yazı, makale,
fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik
ortamlar dadâhî olmak üzere yazılı
izinolmaksızın kullanılamaz.

İllüstrasyon & Kolaj

Tülay Palaz
Rabia Gencer
Eren Caner Polat
Osman Ertürk
Tayfun Yağıçı
Erşan Türk
Yeliz Aksu
Zülal Öztürk
Atlay Aşkaroğlu
Sudenu Gültekin
Şeyma Türk
Aysu Bekar
Akin Altniyüz
Alper İstanbullu
Rabia Aydoğan
Ezgi Karaata
Esma Ak
Selin Öztürk
Otto Batuhan Türker

- 6** **Vincent Van Gogh** Merve Öz dolap
- 14** **Gürültüde Utanmak** Ece Temelkuran, Deneme
- 16** **Patates Tamimi** İsa hag Uygar Eskiciyan, Öykü
- 18** **Karanlık Ayna** Bahri Butim ar, Şiir
- 19** **Defter** Fulya Ölmez, Anlatı
- 20** **Boşluğa Konuşan Çocuk** Gözde Urfalı, Öykü
- 22** **Ben Öldükten Sonra** Nihan Özkoçak, Öykü
- 24** **Dilhun** Kaan Murat Yanık, Anlatı
- 26** **Mehmet Güreli, Uçurtma (2002)** Rabia Gençer, Kolaj
- 28** **Kadının Üç Mevsimi** Nazlı Başaran, Anlatı
- 30** **Senin Annen Artık Bir Melek Değil Mi Yavrum?** Nergiz Karadaş, İnceleme
- 32** **Gregor Samsa Böcek Değildir** Nermin Sarıbaş, Karakter Analizi
- 34** **Yolda Olma Hâli** Gizem Demirel, Deneme
- 36** **Aslında Ölmeyen Biri Üzerine...** Nermin Tari, Film İnceleme
- 38** **Herkes Tahmin Ettiye 90. Oscar...** Erçin Işık, İnceleme
- 40** **Tabula Rasa** Reyhan Özçelik, Anlatı
- 42** **Sade Karanlık** Atılay Aşkaroğlu, Anlatı
- 44** **Enver Ercan'ın Ardından** Baran Güzel, Anlatı
- 47** **Anafor** Merve Öz dolap, Anlatı
- 48** **Quentin Tarantino...** Doğukan Adıgüzel, Sinema
- 50** **Mum** Sumru Uzun, Anlatı
- 51** **Whiplash (2014)** Erişcan Türk, Film Alıntı

KARŞI KOYAMADIĞIM

Gökhan Demir

Baştan çıkarıcı bir samimiysizlik. Oyun oynamıyor burada, demiyor kimse,
herkesi bataklık hâline gelmiş benliğinden içeri alıyor insan,
aldıklarının öylece batıp gitmesini seyrediyor, arkası dönük.
Bilmeden, bilerek yapıyor bunu. Öğrenmeyi tercih etmiyor.
Suçu insan ve üstelik cezası da yok bunun.

Sonuna kadar gitmiyor. Böyle olunca gerisin geriye düşüyor.
Sevmeler güzel değil, gelmeler, beklemeler, bitmeler güzel değil
hele gitmeler hiç güzel değil. Kimse büyümüyor, bölünüyor.
Yalancı nefes alıp vermek kadar kolayca söyleyip, duymuyor.
Sarılmıyor, darılıyor. Düşüyor, küsüyor. Yalnız, sanrı. Kalacak yerin var mı, yok mu?
Bakar, görmez. Yer, doymaz. Siyah, gri. Kötü özü. Elini tut, bırak. Gel, git.

Sev, -se. Ölme, -se.

Hemen olmasını istediği şeyle için savaşmıyorum, hayal kurmıyorum, emek vermiyorum,
hayflanıyorum, yapamadım, edemedim diyorsun, ne yapıyorsun, sahi ne yaptı?
Ağac dikmiyorsun, ateş yakmıyorsun, üretmiyorsun, okumuyorsun, az okuyorsun
onu da zaten anlamıyorsun, yazmıyorsun, gizmıyorsun.

Her gün bir bilmecə... Yarın muammasına doğru gri şehirlerde akıyor insan,
masmavi gökyüzü altında buluşamıyor. Akip geçen zaman, akip giden yollar, aynı kitaplar..
Bitmek bilmeyen yanıklar içinde usul usul yaşananamayan anlar, hep aceleci,
maziye bakarak... En son ne zaman ellerin ceplerinde güzel şeyle düşünerek yürüdün
sokaklarda, ne zaman kolunu birinin omzuna atıp dakikalarca yürüdün, en son ne zaman
ıslık çala çala gezindin, kuşları izledin, gün batımını seyrettin?

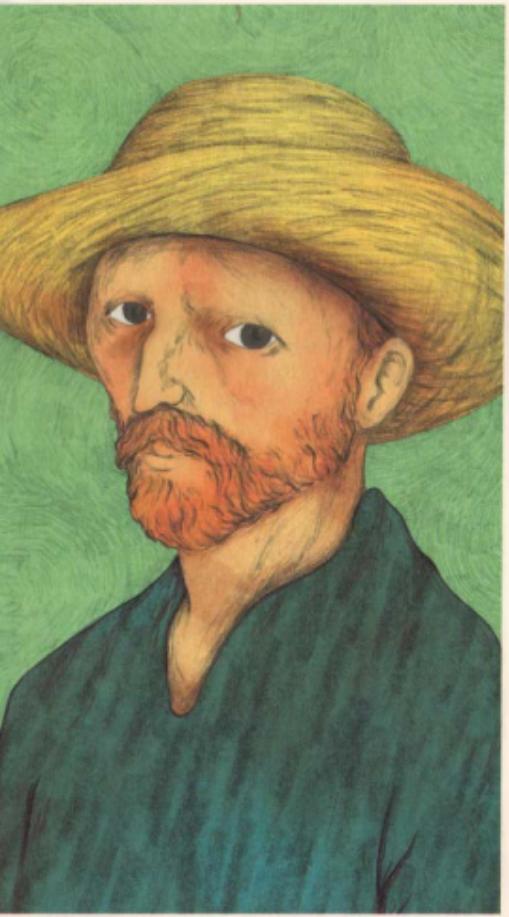
Saklanmalar, resimlere bakarken pazar günleri, cuma günleri..

İyimserim, hiç mi iyi şeyle olmuyor, oluyor mu?
Savaş yok, babalar eksilmiyor, insanlar öldürülüyor, kadınlar huzurlu, hayvanlar rahat,
zaten adalet terazisi tamamen dengeli? Evet, evet iyimserim.

Çözümü altıncı duyu organizmında arıyoruz, bulabiliyor muyuz?
Her gün şarjı bitip duran şeyi damarımızdan içeri soksular.
Her gün şarj ediyoruz ama bulamıyoruz!!!
Bataklıktasın insan!

Kurdun, yıktın.
Kurdun, yıktı.
Kurdu, yıktı.
Kurdu, yıktın.
Aynı.

VINCENT VAN GOGH

Merve Öz dolap

“İnsanların benim hakkımda ne düşündükleri konusuyla uğraşamam, ileriye doğru gitmeli ve yalnız onu düşünmeliyim.

KIZIL SAÇLI BİR DELİ

Vincent van Gogh, Hollanda'nın kuzeyinde bir Felemenk köyünde 30 Mart 1853'te dünyaya geldi. Babası Theodorus Protestan kilisesinde bir papaz, annesi Anna Cornelia ise bir saray mücilliğinin (çitçi) kızydı. Vincent'in beş küçük kardeşi ve onlann gelişimlerini destekleyen akraba çevreleri vardı. Bütün bu mutlu aile tablosunun yanında Vincent aslında bir aile travmasının izini de taşıyordu, ona kendisinden tambir yıl önce ölü doğan kardeşinin adı verilmişti.

Van Gogh'un çocukluğu bu köyde, misir tarlaları arasında geçti. 1860'ta kız kardeşi ile birlikte köy okuluna başladılar fakat babaları öğretmenlerinin Katolik olmasından dolayı bir yıl sonra onları okuldan aldı ve evde eğitim görmeleri için özel bir öğretmen tuttu. 1864'te eğitimine devam etmek için yatalı bırokula gönderildi. Yalnızca on bir yaşındaydaydı ve bu dönemde ailesinden ayrılmak zorunda kalmasına yarattığı hüznü ömrü boyunca unutmadı. Ortaokula geçtiğinde resim öğretmeni onu sistemi resim çalışması için teşvik etti ve belki de bu sayedekindini keşfetmesine yardımcı olacak en önemli adımı atmış oldu. Yine de sonraki yıllarda kardeşi Theo'ya yazdığı mektuplarda gençliğini: "kasvetli, soğuk ve verimsiz" olarak tanımlamıştır.

Vincent'in amcası Lahey'de resim alım satımı ile uğraşıyordu ve çevresinde pek çok sanatçı bulunuyordu. 1869 yılında van Gogh, bu mesleği öğrenmek amacıyla Lahey'e gitti. Burada ciraklık eğitimini tamamladıktan sonra şirketin Londra şubesine, oradan da Paris'teki merkezine gitti. Fakat sanat eserlerinin eşyagibi alınıp satılıyor olmasına doğru bulmuyordu. Bu durum onu agresifleştiriyor, müşterilere hırçın davranışmasına sebep oluyordu. 1876'da işten atıldı.

"Ressamın ödevi doğaya büsbütün dalmak, olanca aklını kullanıp, olanca duygusunu eserine koymaktr ki, başka-larınca anlaşılır hâle gelsin eser. Satış için çalışmaksız, asıl iyi yol değildir bence, sanatseverlere boş vermektr."

Bu ayrılış aslında onu özgürleştirmiştir. İşten çıkarılmasıının ardından Vincent iyice dine yöneldi. Dindar bir ailede

yetişmişti, bir rahibin oğluydu ve şimdî o da din adamı olmak istiyordu. Brüksel'deki bir misyonerlik okulunun sınavlarına girdi ve geçemedi. Umutsuzluğa kapılan Vincent, hiçbir şeyle başarılı olamayacağına inanmaya başlamıştı ve ailesinin yanına döndü.

Borinage' e döndüğünde vaizlik yapmaya başladı fakat burada da kilise yetkililerine kendini ifade etmekte zorlanmıştı. Kilisenin ileri gelenleri ile sürekli tartışıyor, onlara din konusunda saf ve cahil oldukları söylüyordu. Çünkü Vincent'in dinianlayışının yaşayışlığını de kendine özgü tutkuluuydu. Çağdaş bir İsa gibi yaşamak istiyordu. Kilise yetkililer ise rahipligin saygınına uygun davranışmadığını düşündükleri için onu işten çıkardılar. Bunun üzerine Van Gogh ilgisini insanların günlük yaşamalarını gözlemlemeye ve bunları çizmeye yöneltti. Oran, perspektif, ışık ve gölgeler kural-langibitemel resim tekniklerini öğrendi, geleneğe uygun olarak Millet ve Israel gibi ustaları inceledi ve ressam olmak üzere ciddiyetle çalışmaya başladı. Brüksel'de bir sanat akademisine kaydoldu ve kendini geliştirmeye devam etti. Canlı modeller ve alçı heykellerle çalıştı. Bu dönemde ressamlık hayatı için önemli adımlar atmış oldu.

Brüksel'de kalacak yer bulmakta zorlanınca Nisan 1881'de ailesinin Etten'de onlara kalma teklifini kabul etti ve orada daçalışmalarına devam etti. Aynı yılın yazında oğluyla birlikte Etten'e gelen dul kuzeni Kee Vos'a aşık oldu. Bu karşılıksız bir aksı ve Kee'ye gösterdiği yakınınlık ailesini rahatsız etmiştir. Babasıyla her konudadıktır fikirbirlikleri ve tartışmalar da eklenince evden kovuldu ve Lahey'e geri döndü.

Lahey'de geçirdiği bu dönem hem hayatında, hem de sanat anlayışında değişiklikler yarattı. İlk yıllarda gerçekliği tutu- lineaktarmaya çalışıyor, gördüklerini doğal vedoğu biçimde çiziyordu. Lahey döneminden sonra konularda duyguların plana çıkmaya başladı ve tek tek figürler yerini duyguya ve figürler arasında bağlantılar kur'an anlatılarla bıraktı. Van Gogh, kardeşi Theo'ya yazdığı mektuplarından birinde bu durumu şöylediğini söylemek istemiştir:

"Çünkü ben gözlerimin önünde olanı olduğu gibi vermekten çok, boyayı kendime göre bir amaçla, dile getirmek istedığımı daha bir kuvvetle dile getirmek için kullanıyorum."

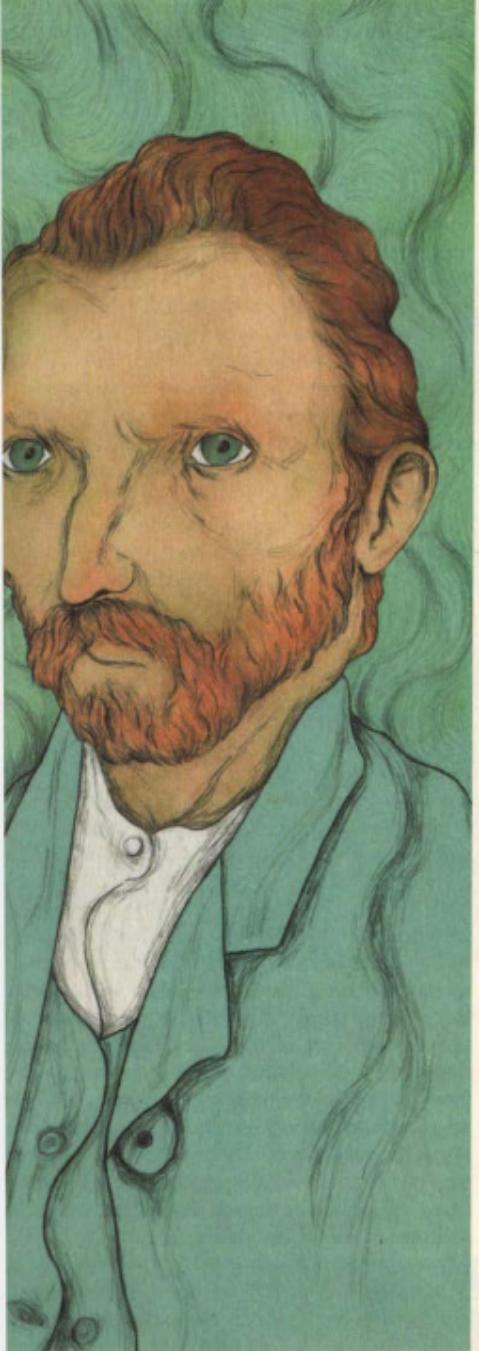
Gerçeklik Van Gogh'a yeterli gelmiyordu. Duygularını daha güçlü bir biçimde tuvaline yansıtımak istiyordu. Dışavurum gücünü artırmaya çalışması sonucu tarzı da değişmişti; resimlerinde hacim, kütle ve derinlik ön plana çıkmaya başladı.

Ressamlığı için önemli gelişmeler kaydettiği sırada, çevresi tarafından özel hayatı konusunda pek gelişme göstermediği düşünülmüyordu. Van Gogh, Lahey'de Clasina Hoornik (namidir Sien) adlı eskiden fahsiyel yapan alkollik bir kadına ilişki yaşamaya başlamıştı. Onuna karşılaşlığında Sien hamileydi ve küçük kızıyla birlikte yardıma muhtaç bir hâldeydi. Onları stüdyosuna götürdü ve birlikte yaşamaya başladılar. Sien bir erkek çocuk doğurdu ve Van Gogh ona da babalık etmekten mutluydu. Sien'leyaşarken onu bazı çizimlerinde model olarak kullandı. Bunalıdan en ünlüsü Sorrow (Üzüntü)'dır. Kasvetli bir arka planla çıplak, hamile vücutunu betimlemiştir ve yüzünü saklayarak Sien'i değil yalnızca hüzn duygusunu vurgulamıştır. Çizime bakanların, böyle kadınları kinamak yerine onların durumlarını eşkatle yaklaşmalannı istemiştir. Sien yeniden içmeye başlayıp fahişeliğe geri döndünce ilişkileri bozulmaya başladı. Ona karşı duyduğu şefkat azalınca Vincent kendini tekrar resmeyeverdi ve içi sınıflını yaşıamını betimleyen pek çok resmi yaptı.

1883 yılında Sien'den ayrıldıktan sonra ailesi ile birlikte Hollanda'da küçük bir köy olan Nuenen'e yerleştii ve 1885 yılının sonlarına kadar burada kaldı. Çamaşır odasını Vincent'a stüdyo olarak ayarlamıştı. Burada hem uyyor hem çalışmalarını yapıyordu. Bir süre sonra babası yaşayış tarzından hoşlanmadığı için yeniden aralarında tartışmalar çıkmaya başladı. Ancak annesi bir kaza geçiren Vincent, ona bakmak için bir süre daha Nuenen'de kalmak zorunda kaldı. Bu dönemde komşularının kızı olan Margot, Vincent'a aşık oldu. (Bilindiği kadanya ona aşık olan ilk ve tek kadındır.) Margot'un ailesi Vincent'ı kesinlikle istemeyince kız intihar girişiminde bulundu. Kardeşi Theo'ya yazdığı mektuplarda görürüz ki, Van Gogh kızın ailesinin kendisini anlamadığını düşünüyordu.

1885 yılının Mart ayında babasının hayatını kaybetmesi üzerine, annesi ve kız kardeşleri arasında miras paylaşımı konusunda tartışmalar yaşandı ve bu durum Van Gogh'un evi terk etmesine sebep oldu. Katolik bir zangocun evine yerleştii orada stüdyosunu kurdu ve çalışmalarına devam etti. Çokunlukla köylü portreleri ve günlük yaşamdan sahneleri resmediyordu. Bu dönemde yaptığı resimlerin en iyisi Patates Yiyenler'dir. Bu eser, Van Gogh'un resimlerinin tipik özeliliklerini taşıyan en iyi örneklerden biridir. İç mekan ayrıntıları, figürlerin tasviri ve natüromorf öğeler bu resimde vermek istediği duyguya vurgulamasını sağlamıştır. Theo'ya yazdığı mektupta bu tabloya ilgili şunları söylemiştir:

"Asıl candan belirtmek istedığım fikir şudur: Lambanın altında patateslerini tabaşa el uzatarak yiyen bu insanlar aynı ellerle toprağı işlemiş adamlardır; istedim ki resim

çiftçinin el çalışmalarını ve bu kadar namusluca kazandığı besiyi yüceltsin. İstedim ki biz uygar insanların yaşayışından bambaşka bir yaşayışı canlandırsın."

Vincent, babasının ölümü ve ailesi ile arasının açılması üzerrine Kasım 1885'te Antwerp'e geldi ve sanat akademisinde resim ve çizim derslerine yazıldı. Sonra buradaki öğretim yöntemlerinin modası geçmiş olduğunu fark etti; geleneklere ters düşen tarzi akademinin standartlarına uymuyordu ve eğitmenlerle sürekli anlaşmazlık yaşıyordu. Van Gogh, Nuenen'de yaptığı resimlere baktığında bunlarda kullandığı renklerden artık çok hoşnut olmadığını fark etti. Uzun süredir dırtıkıp ettiğiren teorisini çalışmalarına aktarmak istiyordu. Rubens'i örnek alarak duyguları ifade etmek için renk birleşimlerini kullanıyor, portrelerde daha açık ve parlak renkleri tercih ediyordu.

"Kendimi renklerin kurallarına verdim büsbütün. Ah, keşke bunları bize gençliğimizde öğretmiş olsalardı!"

ART İZLENİMCİLİK

1886 başlarında Theo'ya yazdığı mektuplarda Van Gogh, Paris'e onun yanına gelmek istediğini belirtiyordu. Sonunda Theo buna razi oldu. Paris'te birlikte bir eve çıktılar ve Vincent bu eve stüdyosunu kurdı. Dört ay boyunca Fernand Cormon'un sanat okuluna gitti. Burada akademi ressamları, öğrencilerin açık havada resimler yapmasını destekliyordu. Van Gogh da Paris cadde ve sokaklarını gezerek izlenimlerini not aldı. Cormon'un stüdyosu sanatçıların toplanma yeri gibiydi. Van Gogh burada Bernard ve Gauguin ile tanıtı. Onlar da önceden Van Gogh gibi izlenimcilikten esinlenmişlerdi fakat artık izlenimciliğin kurallarını kısıtlayıcı buluyorlardı. Sonralarda art izlenimcilik (post-empresyonizm) olarak anılan akımı benimsemeye başlamışlardı. Bu akım, izlenimcilikten farklı olarak doğanın gerçekliğini dahaklıselsel tinsel bir anlatımla dışa vurmaya savunuyordu. Van Gogh, sanatçının resimlerinde derinden hissettiği duyguların aktarılması gereklüğine inanıyordu ve kendisi gibi düşünen bu sanatçılara tanışmaktan mutluluk duydu. Paris'te o dönemin entelektüellerinin, sanatçı ve şairlerin buluştuğu, zaman geçip fikir alışverişi yaptığı kafeler ve dükkanlar vardı. Bunlardan biri de boya satıcısı Baba Tanguy'un yeriydi. Tanguy 1871 Paris komüncülerinden biriydi ve genç ressamlar maddi ve manevi olarak destekliyordu. Dükkanındaki odalarдан oluşturduğu küçük galeride Cezanne, Gauguin ve Van Gogh'un eserleri ilk kez birlikte yer aldı. Bu dönemde Van Gogh, noktacı tekniklerden yola çıkarak kendi üslubunu oluşturmaya başlamıştı. Aynı zamanda kardeşi Theo'nun koleksiyonundan aldığı renkli Japon ağaç baskılar ve toplamayı sürdür-

düğü Japon gravürlerinin güçlü renklerinden de çok etkileniyordu ve ilham alıyordu. Şehri gezerek edindiği izlenimlerin birikimi ve sanat sorunları üzerine sanatçı çevresi ile yaptığı nitelikli sohbetlerle geçen bu süreç, onun sanat hayatında önemli etkiler bıraktı.

1887 yılında Van Gogh, Paris manzaralarından sıkıldığını ve güneye gitmek istedğini kız kardeşi Wilhelmina'ya yazdığı mektup bunda belirtti. Paris'te geçirdiği son kısıta kentin dış mahallelerini gezmiş ve alışılmışın dışındaki Paris manzaralarını resimlemiştir ve bol bol apsent içip kendi deyimiyle neredeyse bir ayyaş olmuştu. Artık bu şehrin işinden ve renk yapısından tatmin olmuyordu. Güneyde daha fazla renk ve dahafazlaşık olduğunu düşünüyordu.

"Gidiyorum: Güneyde bir yere çekileceğim, insan olarak tiksindirim bu kadar çok ressam görmemek için..."

Şubat 1888'de Theo'nun desteğinde Fransa'nın güneyine, Provence bölgesindeki Arles'a gitti. Burada köylülerin ressam olma ve Japon ağaç baskılanna duyduğu hayranlığı eserlerine yansıtmaya çalışmıştır. Arles âdetlerin Japonya'sındı. Arles'agittığında öncediş mahallelerden birinde, Cavalerie Sokağı'nda oturdu. Sonra, Arles ve çevresindeki ekonomik kriz sebebiyle boşalan ve kirasi düşen merkezi evlerden birini tuttu. Burası, ikiz bir evin san boyalı parçasıdır. Dörtodalı ve yeşil kapıve panjurlarası yapı olan bu yer, Van Gogh ve eserleri ile ünlü San' Ev'i. Kısa sürede ev ve içindeki eşyalar resimlerine konu oldu. Odalarının duvarlarını yaptığı portreler ve sanatçılara yaptığı deşit tokuşlarla eleinin geçen resimler ledoldurdu. Evinde olduğu insanların ziyaretlerini de düşünerek döşemek istiyordu. Özellikle kardeşi Theo ve ressam dostu Gauguin'e bir oda hazırlayıdı ve duvarlarını açıcıları ile donatmayı hayal etiyordu. Van Gogh aynı zamanda burada çekimlerden uzak, ütopik denile bilecek bir sanat topluluğu kurmayı planlıyordu. Ressam arkadaşlarını da kendisine katılmaları için davet ve teşvik etmeye çalışıyordu. Fakat bu planını hiç bir zaman gerçekeştiremedi.

Vincent, Provence'ta kendisini her zamankinden daha yalnız hissediyor ancak bununla baş etmek için çok çalışıyor, sürekli resimler yapıyor. Bu tempo onun bedenini ve ruh sağlığını kötüetkilemeye başlamıştı. Theo'ya haftada iki üç mektup yazıyor; insanlarla tüm iletişimini bunuluna sınırlı gibiydi. Bu mektuplarda bazen Theo'ya yeterince ilgili olmadığı için kızarken birkaç mektup sonra bu çıkışın nedenediye af diliyordu. Ruhsal durumunun çok iyi olmadığını farkındaydı. Finansal durumların Theo'ya bağlıydı ve ona yük oluyor gibi hissetmekten bıkmıştı. Theo tüm imkânları ile onu

destekliyordu fakat onun da maddi sıkıntılı vardı ve sağlığı kötüye gitdiyordu. Van Gogh, duygusal bir çöküş içindeydi ve insanlara yabancılasmaktaydı. Bu dönemde ressam dostu Paul Gauguin'i sürekli olarak San' Ev'e birlikte yaşamaya ve çalışmaya çağrıryordu. Gauguin'in gelişinin ruhsal olarak ona iyigelençigine yaraticılığını etkileyeceğine inanmıyordu. Aynı zamanda burada kumak istediği sanat topluluğunun çekirdeğini birlikte oluşturma bileyeklerinden düşündürüyordu. Fakat Gauguin onun kadar istekli değildi. Maddi anlamda korkulan vardı; borç içindeydi ve hastaydı. Theo ise Gauguin'in kardeşiyle kalmasını, ruhsal olarak ona destek olmasını istiyordu ve bu sebeple mali konularla Gauguin ile biranlaşmaya çalışarak onu Arles'da yaşamaya ikna etti.

GAUGUIN'İN GELİŞİ

Gauguin 23 Ekim 1888'de Arles'a geldi. İlk geldiği dönemde, Van Gogh'la güzel bir ikili oldular; benzer konularda çiziyor, bir birlerinin işlerinden etkileniyor, yürüyüşler yapıp kafelerde vakit geçiriyorlardı. Birlikte yaşamak ve çalışmak konusundaki bu uyumlan fazla uzun sürmedi ve bir süre sonra her konuda anlaşmazlık içine düşmeye başladılar. İkisinin de birbirine benzer biçimde kontrolcü ve güçlü kişilikleri ilişkilerini zedelemeye başlamıştı. Bunun üzerine Gauguin planlanan erken dönmeye karar verdi ve bunu dile getirdiği günün gececi Van Gogh ile yumruk yumağı kavga ettiler. Ertesi günün akşamı, 23 Aralık 1888'de, Victor Hugo Meydanı'nda yürüyen Gauguin, arkasını döndüğünde ustu rastıyla Van Gogh'u gördü fakat Van Gogh ona saldırmayarak San' Ev'e döndü. Burada, resimleri kadar çarpıcı olayı gerçekeştirdi; kulağının bir parçasını kesip beze sararak fahişe Rachel'e gönderdi. Ertesi gün odasında kanlar içinde bulunup hastaneye götürüldü. Fakat Gauguin onu ziyaret etmemenin Paris'e dönmemiştı bile.

Bu olayın ardından Van Gogh, Kulağı Sargı/ Otoporte adlı resmini yaptı. Yaşıdıklarına rağmen vazgeçmeden resim yapmaya devam etme kararlığını ve tutkusunu gösteren bir portredir bu.

İkibahta sonrasiyle İş ta burcu olduktansonra Vincent, resme devam etmeye olan tüm isteğine karşın ruhsal dengesini sağlamaktazorluyordu. Aynı yılın mart ayında arkadaşının yanında bir şebe terebentin içmeye kalkmıştı. Bedenine zarar vererek kendini cezalandırma eğilimi devam ediyordu. Komşular ona "kızıl saçlı deli" diyorlar ve dengezsiz davranışlarından Van Gogh'u mahallelerinde görmek istemiyorlardı. Bölge halkı belediye başkanına dilekçeyazarak kıl hastanesine yatırılmasını talep etti. Bunun üzerine Vincent birsüreligine Arles hastanesine kapatıldı.

Rita Gómez

Arles hastanesinden çıktıktan sonra Mayıs 1889'da kardeşi Theo'ya mektup yazan Vincent, durumunun daha da kötüleşmesinden korktuğunu, kendi isteği ile bir akıl hastanesine yatırılmaya karar verdiği belirtti ve Theo'dan işlemleri başlatmasını istedi. Saint - Rémy'deki akıl hastanesine yerleştiğinde ona bir oda ve stüdyo olarak kullanabileceğini bir yer verildi. Burada da resim çalışmalanna devam eden Van Gogh, çevresinde gördüğü her şeyi resimliyordu; koridorlar, vazodaki irisler, parktaki çeşme, parmaklıklı penceler ve oradan gizlenen manzara. Aynı zamanda sevdigi ressamının eserlerinin reproduksiyonlarını da yapıyordu. Yanında bir gözetmenle yürüyüşlere çıkabiliyordu. Bu yürüyüşlerde gördüğü hasatçı köylüler, zeytin ağaçlarının ve servileri resmediyordu. Özellikle zeytin ağaçlarının gökyüz ile birleşimi onu cezbediyordu. Bu ağaçların yakıcı güneşle vehrincin rüzgârla yıpranmış gövdelerine rağmen dindirik duruşlarını kendi direnişine benzetiyyordu. Van Gogh zeytin ağaçlarını kisa ve eğri firça vrouşlarıyla boyadı, konturları belirginleştirdi, karayelin ağaçlarında yarattığı etkileri bu teknikle veriyordu. Çayırlarda kullandığı sarı ve yeşil tonları ağaçlara, oradan da gökyüzüne ulaşan bir bütünlükte kullanıyordu.

Bu dönemde pek çok farklı firça teknikleri uygulayarak manzara resimleri yaptı. Nokta, vuruş, kabartma gibi teknikleri artık görsel bağışıkları oluşturmak adına kullanıyordu ve bu eserlerine farklı bir ruh katmıştı. Hastanedeki penceresi tepelere doğru uzanınan tarlayabaklıyordu ve bu manzarayı farklı hava şartlarında pek çok kez resimlemiştir. Bunların en güzellerinden biri *Rain* (Yağmur)adlı tablosudur.

Bu resimde manzaranın yanında havayı da vurgulamış, sahnenin nasıl göründüğünü betimlemek istemiştir. Kendi ruhsal durumunu bilinçli olarak resme yansıtmıştır. Penceresinden bakarak hayalgücüne teslim olup yaptığı bir diğer resim *The Starry Night* (Yıldızlı Gece) tablosudur. Van Gogh bu tabloda bir gece manzarası tasvir etse de resmi aslında gündüz yapmış ve resmi oluşturken başka anılarından da esinlenmiştir.

Tüm bu çalışmaların gerçekleştiği sırada zihninin berrak olduğundan ötürü olsada Vincenthâlâ sannalar görüşerveseler duyuuyordu. Theo'ya yazdığı mektuplarda söylediğü üzere hastaneyeye kendi isteğiyle yatrımaktan dolayı pişman değildi fakat iyileşmeye dair umudu da azalıyordu. Saint-Rémy'nin onu iyileştiremeyeceğini anladığını söylüyor, kasvetli ortam ve yalnızlığın ona iyi gelmediğini belirtiyordu. Lâkin tekrar bir nöbet geçirmekten de korkuyordu. Van Gogh, 1890 yılının ilkbaharında Saint-Rémy'den ayrılarak tekrar Paris'e kardeşi Theo'nun yanına gitti.

Hastaneden ayrılan Vincent Van Gogh, aslında tam anlamıyla iyileşmemiştir. Paris'e artık evli ve bir çocuk babası olan kardeşinin yanına gelmiş fakat burada yalnızca üç gün kalmıştı. Oradan, amcasının kadaşı ressam Camille Pisarro'nun tavsiyesiyle doktor gözetimi altında yaşamak için Auvers-sur-Oise'ageci Dr. Gachet'in evine yakin bir mahalleye yerleştii. Dr. Gachet hem bir sanatsever hem de amatör bir ressamdı, aslında Paris'te çalışıyordu, Auvers onun sanatla ilgili olduğu yerdi. Psikiyatri alanında uzman olmamasına rağmen, belki de resme olan tutkusundan ötürü, Van Gogh'a ilgilenmemi kabul etmişti. İlerleyen günlerde aralarında bir dostluk ilişkisi kuruldu. Vincent kardeşe yazdığı mektuplarından birinde doktor hakkında söyle demiştir:

"O, arkadaş olmaya hazır ve neredeyse bir kardeş gibi hem fiziksel olarak hem de ahlaken birbirimize benziyoruz. Çok sinirli ve çok acayıp biri."

Doktor, Van Gogh'un resimlerini görmek istemiş hatta bir portre ismarlamıştı. Van Gogh bu portrede doktorun ilgi alanlarını temsil eden iki kitabı baş ucuna ilistirmiştir, depresifafadesini vurgulayarak yalnızca dış görünüşünü değil, varlığını portreye aktarmıştır. *Portrait of Dr. Gachet* (Dr. Gachet'in Portresi) adı ile bilinen bu portre, Van Gogh'un ölümünden yüz yıl sonra bir müzayedede 75 milyondolarasılık en yüksek fiyatdeden tablosu olmuştur.

BUĞDAY TARLASI, KARGALAR VE RENKLERE VEDA

Dr. Gachet, Van Gogh'un sıkıntılardan kurtulduğunu düşünyor, nöbetlerinin tekrar etmeyeceğini söylüyor. Ancak Vincent, hâlâ yoğun kaygılar yaşıyor ve bunlardan uzaklaşmak için hiç durmadan resimler yapıyordu. Bu dönemde Theo'ya yazdığı mektuplarda krizlerinin tekrar edip etmeyeceğine dair endişeleri olduğunu, umutsuz ve yalnız hissettiğini belirtmiştir. Aynı zamanda yaptığı resimlerinde de budugullarını yansıtıyor. Bunalıdan en ünlüsü ve tâmmen ölümünden önce en son yaptığı *Wheat Field with Crows* (Buğday Tarlası ve Kargalar) tablosudur. Bu resim Van Gogh'un son eseri olarak kabul edildiğinden bir intihar notu gibi yorumlanmıştır. Gökyüzünün kasvetli, fırtına öncesi görüntüsü, uçusan kargalar ve uçuş bucaksız tarladaki yalnızlık, çaresizlik hissi Vincent'in hayatı son günlerini vurguladığını düşündür.

Krizlerin tekrar etmesiyle Van Gogh, resimlerinin bir işe yarımadığını ve yaramayacağını düşünmeye başladı. Yeni bir meslek bulmak için de青年ının uygun olmadığını inanıyordu.

Depresif hâli ve umutsuzluğu giderek artıyordu. Theo'ya yazdığı birmektubundaşunları belirtti:

"Hayatta bir baltaya sap olamadım ve kafam da hem simdi, hem daha önceden de soyut işliyor, yani başkaların benim için ne yapsa, ben düşünüp de dengeye sokamıyorum hayatımı."

***

"Senin dostluğun olmasa, hiçbir pişmanlık duymadan kendimi öldürdüm ve bütün korkaklığma rağmen sonunda bunu yapacağım."

27 Temmuz 1890 tarihinde yeni bir kriz geçireceğini hisseten Vincent, öğle yemeğini hızlıca yedi, resim yapmayı çok sevdığı tepelerden birine doğru yürüdü. Daha önce Auvers civarında tanıdıktan birinden çaldığı tabancayı alıp burada kendini göğsünden vurdu ama ölmeyecek. Yemek yediği kafeye geri döndü ve oradakiler kasabanın doktorunu ve Dr. Gachet'yi çağırıldılar. Kurşun kalbe isabet etmemişi fakat çok derine girdiğinden ameliyatla çıkarılması da imkânsızdı.

Dr. Gachet'nin haber verdiği Theo, ertesi gün abisinin yanına gelmişti. Vincent'in yarası iyileşmiyor, enfeksiyon ilerliyor ve durumu hızla kötüleşiyordu. 29 Temmuz sabahı kardeşi Theo'nun kollarında son nefesini verdi. Vincent'in ölümünden yaklaşık yedi ay sonra da Theo hayatını kaybetti.

VAN GOGH'UN ARDINDAN

Deli mi, dähi mi tartışıldursun Van Gogh ardında büyük bir etki bırakmıştı. Birbirlerinden farklı ışılıklar kullanan pek çok ressamın eserlerinde Van Gogh etkileri görülmeye başlandı Özellikle Fransa'da fovistlerin resimlerinde. Bu ressamlar saf ve güçlü renkleri, basit çizgilerle ortaya koyuyordu Almanya'da da fovistlere benzer şekilde, dışa vurumcu ressamlardan oluşan Die Brücke (Köprü) grubu kurulmuştu. Bu ressamlar ise Van Gogh'tan esinlendikleri özelliklerin üstünde daha fazlasını koyarak çalıştilar. Nesnelerin özünü ortaya çıkarmak için dış görünüşlerini çarpıtmak, temel duyguları vurgulamak, ruhtaki taşkınlığı dışa vurmak için yoğun ve canlı renkler kullanmak gibi özellikleri benimsemişlerdir. Fovistlerden farklı olarak ilkel, geometrik biçimlemeler ve abartmalar kullanırlar.

Bu iki grup gibi, günümüze kadar pek çok amatör ve profesyonel ressam Van Gogh'tan ve onun eserlerinden esinlenmiş ve beslenmişlerdir. Bu durumda, Vincent Van Gogh öldü demek ne kadar doğru bir önerme olur, bilinmez.

**Doğrudan
doğruya
ciğerimden
çıkmış
bir şey var
bu
resimlerde.**

GÜRÜLTÜDE UTANMAK

Ece Temelkur'an

Yapmadığın şeylere utanmakla geçiyor günler.

Gürültüde sessizce utanyorsun. Bağıracaksın da, bazen günahları o kadarutançvericik sözle tekraretmeye n ar ediyorsun.

Çocuklara durmadan... Biliyorsun ne yapıyorslar. Kızlara ve oğlaniara. Bebeklere bile hatta. Köpek yavrularına hatta. Öldürmekten beter ediyorlar herkesi ve sonra gururla kravat takıp ağılıyorlar mahkeme salonlarında. Ne suçlarına bakabiliyorsun ne özürlerine, hepsi birbirinden çok utançla kvrandırıyor seni.

İnsanlaradurmadan... Biliyorsun ne yapıyorslar. "Taşlan bağılıyorlar, köpekler serbest". Hapishaneye atımyorlar sırıf, bir de kahrediyorlar. Yalan söyleyiyorlar, sen utanyorsun. Utancın dan nutkumtutuluyor, iflahın kesiliyor, yüzünü nereklere saklayasınsen

Ağaçlara, de nizlere ve nehirlere durmadan... Biliyorsun, beton döküyorlar. Bir ağaçın bir yaprağını yeniden yaratabilecek olmalarını anlayıp had bileceklerine, kibir betonları döküyorlar. İçine ağıyor yüzün, yüzünü gösteremeyecek kadarutanıyorlar.

Okullara durmadan... Biliyorsun, cahillilik sınırları hepimizi. Çocuklardan insan değil, asker yapıyorslar. Çocuklardan aptal yapıyorslar. Utanyorsun bebeklerden, henüz doğmamış olanlarından.

Gerçeği durmadan... Biliyorsun, değiştiriyorlar. Maskara oldu hakikat. Hakikatsız insanlar olalım diye habibe yalan söyleyiyorlar. Utanyorsun dinleyenlere, inançlılara bakınca. Düpədüzyalan olana tapanlara bakınca iç organlarının bile utanıyor, büzüşüyorlar içine.

Utançtan ölece giz belki de.

Hepimizin taşına öyle yazarlar mıacaba?

"Öyle çok aktı ki içine utancı, sonunda hırk dedi gitti."

Belki de insanlar, tarih boyunca, şimdiki kendi acı verici utançımıza bakınca düşünüyorum bunu, bu yüzden isyan ettiler. Canları yandığı için değil, geleceği karantık gördükleri için de değil, yannı daha kötü olur diyerek, baskiya katlanamadıkları için değil, insan olmaktan utanmaya, bu kadar utanmaya dayanamadıkları için. Başkalaran gürültüyü gururla çoğaltırken, azınlıken bu se ssiz utancın zulmüne dayanamadıkları için. Utanç, bizi insansıyanan şey. Her utanç değil, ama vicdanın utanması, bizi iyi insanlar yapan şey. Bunun çalınmasına, durmadan gasp edilmesine dayanamadılar belki.

Yıllar evveldi. Mardin Dargeçit'e bir 8 Mart idi. Süslü birtakım kadınlar orillardaki kadınları bilinclendirmeye gitmiş idi. Yemek verdiler çocuklara. Çocuklar, yere bırakılan yemeklere hücum etti. Kadınlar ayakta durup onları izledi. Gururlandılar ve açıdılar, ahladılar vahladılar, sevindiler digaliba, "doyruldukları" için. Utançdeyince aklıma gelmiş hep. Ne kadınlara bakabildim ne çocuklara. Genceçik bir köy öğretmemeydi Harbiye, benimle birlikte utanyordu o da. Kulağıma söylemişti: "Çok kardeş olur bizim buralarda, sona kalırsan aç kalsın." Demedim o zaman ama şimdii olsa derdim, "Bizim orallarda da kardeşlik nedir bilmıyorlar Harbiye, baksana."

Bir adam bir kadına vuruyor, kadından sen utanıyorsun. Bir kadın bir çocuğa vuruyor, çocuktan sen utanıyorsun. Bir çocuk bir kediye dövüyor, kediden sen utanıyorsun. Bir kedi bırsacayı tutuyor, serçede sen senzür diliyorsun. Peri değil. Olsan küçük İskender senin için yazmış olurdu o dizeyi, "Periler örürken özür diler." İnsan olduğun için bütün günahlar için özür dilemek istiyorsun. Isa peygamber gibisin, bütün günahları için sen yansan, bitecek olsa, yanacaksin. İnsanın, bitsin bu ıstırab da nasıl biterse bitsin istiyorsun. Çünkü sen de Muhammed peygamber gibi kedi uyanmasın diye efe gini kesebilirsin. Musa gibi öleceksek ölelim deyip çöle gidebilirsin. Sen daha az de gilsin. Daha az olmadığın için herkes için ve hep utanabilirsin.

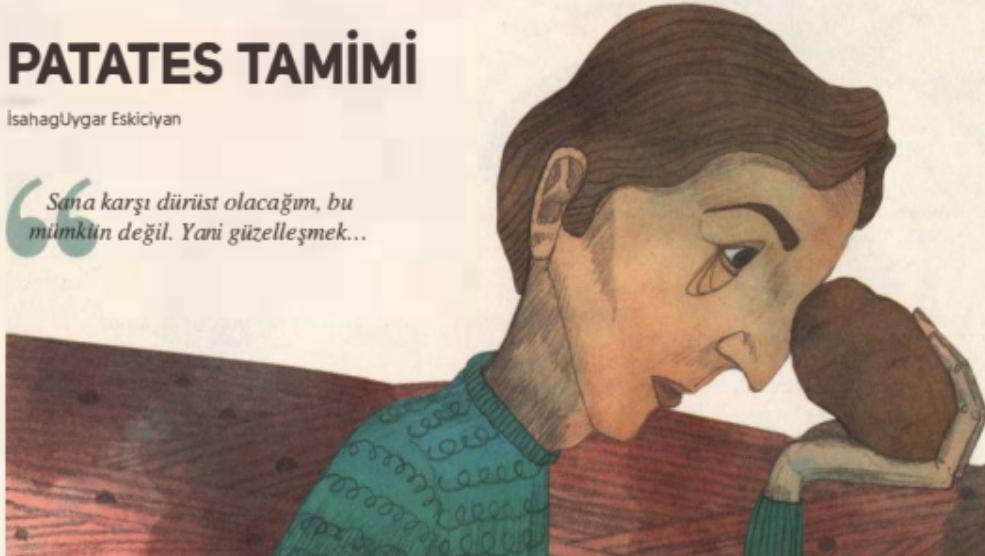
Bu utancın sonu gelecek, değil mi? Gelecek deyin. Çünkü böyle yaşanmaz. Çünkü yüzümüzü indirek boynumuz böyle büyük yürütmez. Ensemiz hep yağmura soğuğa açık. Olmaz.

PATATES TAMİMİ

İsahagUyar Eskiciyan

*Sana karşı düriüst olacağım, bu
mümktün değil. Yani güzelleşmek...*

Bebekliğimden beri burnumu beğenmiyordum. O zamanlar annem minik parmakları acemice kullanarak burnumla oynadığımı düşünüyordu ama ben onu koparıp atmaya çalışıyordum. Çocukluğumda, ergenliğimde de değişen bir şey olmadı.

Tüm beyinloblarının işlevini geçici süreyle uç beyliklerine verdiği bu dönemde estetik ameliyatın kendisi bir yana düşü bile çok pahalıydı. Otuzlu yaşımlının başında artık kendi başına yaşamaya başladım. Evden ayrıldım. Ucuz bir daire buldum. Geçirmek için boyacı olmanın yetmeyeceğini kısa sürede anladım. Bazı akşamlar depozitörlü bira şişelerini toplamaya çalışıyorum. Çok yorgun dönüyordum eve. Sabah erkenen de inşaata. Dünnyada dört duvardan oluşan bir yapıya kira ödemek gerekliliğini anlayamıyordum. Vermek zorunda olduğumdan beri sorgulamaya başlamıştım. Şüphelerim arttı. Bir ara varlığımdan o kadar şüphe ettim ki duvarlardan geçebileceğime inandım. İlk denememde omzumu fena halde incittim. Vardım ve maalesef buna alışmamışım. Sorguladıkça cümlelerim anlamsızlaşmaya başladı. Ama bu manasız söz öbeklerinde anlamlanmadığım bir ritim vardı. Her geçen gün şiirleri beğenme olasılığım düşüyordu. Daha önce başucu yaptığım kitapları, baş tacı yaptığım şairleri beğenmez oluyordum. Diğer insanlar ilk şiirlerini nasıl yazmıştr, bilmem ama benimki "bu nasıl şiir" deyip bir kitabı fırlatıktan üç saat sonra bir anda oldu. O gün yazmaya başladım. Yazdığını bir şiir belediyenin şiir yanmasında dereceye girince güzel bir para aldım. Ülkemin en güzel yanı bu, açlık-

tan ölüruz ama iş sanata geldi mi bonkördür. Ödül haberini alır alırmaz eve koşturm. Akşam yemeğine denk geldim. Büyük bir heyecanla haberini verdim. Babam o şiiri bir ye rinden çaldığımı düşündü; annem, o kadar içersem ben daha güzeliyi yazanm, dedi; kardeşlerim tekteker sevdikleri şairleri övüp durdular. Yemekten sonra hemen kalkıp evime döndüm. Ödül törenine gitmedim. Parayı bir gün sonra belediyeden antetli bir zarf içinde aldım. Ara bir sokağa attım kendimi. Zarfı dik katlıca açıp parayı saydım. Eksik yoktu. Derin bir oh çektim. Tekrar saydım. Aslında bu parayı ailemle bir ziyaflatte harcamayı düşünüyordum. Tebrik gördüğüm tek aile bireyi olmayaçık ödülden ge len parayla yalnız kaldım. Paraya yalnız kalanlar iyi bilir, öyle anlarda para, veledizina gibi gülmüşüyorum. O parayla kitap almak istemedim, kirami ödemek de istemedim. O para sanatından gelmişti ve mutlaka kusuruma gitmeliydi.

Uzun uzun düşünüp aklımdan geçeni kendimezor itiraf ettim. Utanıyorum. Doğa karşı suçuluk duygusuyla kabulleniyorum. İşe girişecktim. Bu kesin. Hem kendimi güzelleştirmek istememnin neresi suç? Gazetenin birinde estetikçi bir cerrahın ilanını gördüm. Güzelleşmek herkesin hakkı, diye bir slogan vardı ve üstelik muayenehanesi de oturduğum semtsteydi. O gün eksik olan cesareti aynaya kesintisiz bakarak tamamladım. Otuz dört saniye. Tanrımlı bu bir rekordu benim için. Elimde gazete kupürüyle Dostoyevski Caddesi'ne girdim. Bakırçıyan Sokağı'ndan sonra Kartofı Sokağı'ni bulmak zor olmadı. 33 kapı numaralı Gazaryan Apartmanı'ni ararken

nedense bu isteninzgeçeceğim gibi geliyordu. Ama her defasında vitrinlere akseden burnumu görünce daha kararlı adımlarla yürüyordum. Asansör kullanmadan beş katı çıkmaya karar verdim. Böylelikle cerha, bu operasyon için neden karar verdiği anlatma yolunu düşünülebilecektim. Gerçinenedi gözler öndeymi. Her basamakta bebekliğim, çocuklukum, ergenliğim ve ilk gençliğimden günün şartlarındaki bedenlerime kendimi buluyordum. Yüzümde doğru bir çekiciliksiz Komünizm bayrağı ortaya çıktı. Her yaşamda benle alay edenlerde basamaklarında mevzilenmişti. Önünden geçtiklerim yüzlerindetiksinti ifadeleri, dillerinde nefret kelimeleriyle beni karşılıdı. Hamile kadınlar gözlerini kapıyordu, bunu anlayabilirim. Görüntümü damalar yoluyla doğmuş çocuklara taşınması dünyanın felaketi olurdu. Özellikle çocuklardan çok çektim. Acımasızdırular. Dünyanın en acımasız insanın çocuklardır. Kusuru bağırrarak söyleyler. Gülmeyi abartırlar, içrenmeye abartırlar. Çocuklardan o dönemde beni nefret ediyorum. Çocuğun bir parmakla beni gösterip "Anne bak, burnu aynı Tunus bayrağı," dedi. Güldü. Anne "Aa çok ayp," dese de gülmem için kendini zor tuttuğu anlaşıyordu. Başımı öňüme eğdim. O sesi hiçbir zaman unutmadım. Şimdi dördüncü katın basamaklarında ses bedene büründü. Başımı o gürkü gibi eğdim, merdivenleri çıktı. Doktorun kapısına vardım.

Kapıda herkesin şayabiliceği bir kararsızlığı yaşadım. Derin nefes alıp zile bastım. Kapıya gençbir kadın açtı. Şey, dedim. Anladım, dedi. Buyurettiçeriye, galos verdi. Botlarının üzerine geçtim. Beni bekleyen odasına alındı. Ameliyatın önceki halle sonraki hallerinin sergilediği insan fotoğraflarıyla dolu bir duvar. Duvan parlak bir kataloga dönüştürümuşler. İnceledim. Bu doktor büyüğü olmalı, dedirteceğim çalışmalar. Saygı duydum. Fotoğrafları merakla incelerken omzumda bir el hissettim. Döndüm, doktor beydi. Elimi siki. Adını davudi bir tonla söyledi, "Koryun." Benim sesim cazzo çıktı, "Zaven." Benle beraber fotoğraflara baktı. "Tann'isini doğru yapsaydı bizim mesleğe gerek kalmazdi," dedi. Bir şey diyemedim. Bana baktı. "Fakir diye insan suçlanabilir mi?" diye sordu. Cevabımlı beklememi. "Evet," diye devam etti. "Fakirlik tembellikten kaynaklıdır. Burada Tann' sonuna kadar masumdur. Bazıları tabii ki avantajlı doğuyor. Zengin bir ailede doğanlar mesela. Bu avantajı sadece yanlıticıdır. Ama konu güzellik olunca iş değil. Bu bir sanat. Çırkınları tılar sonuna kadar Tann'ı suçlayabilir, ondan nefret edebilir. Mesela sen kesintikle her gün büyük günahlar işlemelisin, buna hakanın var." Başımı yine öňüme egeecktim ki çenemden tuttu. "Eğme başını," dedi. "Bir şair köyüse şairi utanmalıdır, şairin kendisi değil. Biz Tann'ın eserleriyiz sadece, bazımızda ince ve temiz içşiliçik çıkarmış, bazımızda ise çalakalem çalışmış." Burnuma dokundu. Benimkiler haricinde ilk defa bir parmak

hissediyordum burnumda. Annemin bile dokundugunu hatırlıyorum. "Ufak bir operasyon biraylık bir iyileşme süreciyle küçük ve düzgün bir burna sahip olabileceksin," dedi. Fotoğraflara döndü tekrar, "Ama bu operasyon çocuklukta ve ergenlikte burnundan dolayı yaşıdığın istrabı unutturmayaçak. Hattayıne güzel bir kızın önünden geçerken başını onuna egeecksin, yine herdefasında bir çocuğun seni parmaklanıyla işaret edeceğini korkacaksan," dedi. Haklı buldum tabii. Ama bir şey diyemedim. Buyurun odamda devam edelim, diyecek yol gösterdi.

Odasına geçtim. Mavinin tonlarıyla sık bir oda. Odanın içinde ayn bir kapı, üzerinde "ameliyathane" yazılıydı. Doktor çekmecesinden iri bir patates çıktı. Elinde çevirdi. Bakmamı isted. "Sizce bu ne?" diye sordu. Bu kez cevap beklediği belliydi. Tekrar sordu. "Patates," dedim. Hayır, dedi, bu sizsiniz, içice bakınız. İtiraz edemedim. Yıllarca aşağılanmamın nesnesi buydu. Sustum. Gözlerimin yaşardığını hissettim. Omzuma birinin şefkat eli dege hüngür hüngür aplayacaktı. Ama o el hiç olmamış ve olmayacağı. İzle, dedi. Masadan bir kalem aldı. Patates üzerinde çizimler yaptı. İzle, dedi tekrar. Bu sefer çekmeceden neşter çıktı. İncelez. Patates üzerine çizdiği çizgileri yonttu. Yaklaşık on dakika içinde ortaya çıkan görüntü büyülüyiciydi. Şaheserini gururla tutan büyük bir sanatçı gibiydi. Patatesin alt kısmına imzasını attı. "Bunedir?" diye sordu tekrar. "Benim," dedim bu kez. Parmagını saladı, "Hayır, bu bir patates." Şaşkınlığımın yanı sıra, Vaktiniz var değil mi, diye sordu. Evet, dedim. Elindekini masaya bıraktı, "Salona gelelim," dedi, "birkahe içelim." İki kahve diyeseslendi. Hemen pişiriyorum Doktor Bey, cevabımlıaldi.

Güzelleşmek herkesin hakkı, dedi. Evet, dedim, bunu gazetedeki reklamlardan hatırlıyorum. Tebessüm etti. Kahvelerimiz geldi. Yanında birkaç kuş lokumu vardı. "Sana karşı düüstür olacağım, bu mümkün değil. Yani güzelleşmek..." Kahverimi içti. Odasına geçtim. Masada duran patates kararmıştı. Eline aldı, "Bu nedir biliyor musun?" içice bakıtm, biraz önceki şaheserden eser kalmamıştı. Kararmış, morarmıştı. "Patates," dedim, ekledim: "ama emin değilim." Masanın öbürtarafından banadoğru geldi. "Emin ol, bileyemedim. Bu sensin." Doktorun patates tamiriyle ne anlatmak istediğini operasyondan ayılarosra anladım. Yaralar iyileşmişti. Haya- limdeki burna sahiptim ama doktorun dediği gibi, ne zaman bir çocuk görsem birazdan burnumu Tunus bayrağına benzetecek diye korkuyordum. Yine aynalarla bakamıydum. Yine güzel bir kadının önünden geçerken başımı öňüme eğiyordum. Yüzümdeki haffiliği sevsem de ruhumdaki ağırlığın altında ezimeye devam edecektim. Bunu bilip öyle yaşamaya devam ettim. Ben miyim o, patates mi,, Bundan hâlâ emindegilim

KARANLIK AYNA

Bahri Butimar

Perdeyi aradan çekin;
Aynalar konuşacak sırı
Beyhude değil teşbihlerin hiçbiri
Çünkü hiçbir şeyyazıldığı gibi okunmaz;
Ne dil ne tarih ne de şiir.
Okudun canlıydı yaşam,
Yaşadın dünyaydı insan.. .

Bilmem kaç milyon yıl olsa da galaksinin ömrü,
Ki anlama değildiğinde başlamıştı zaman
Hepimiz bu anlamda aynı yaştayız.
Fakat dokundular, dokundular ah!
Dünyayıkend biçimlerine benzetecekkadar.

Önce aksanın kuşatıldı hayaller,
Yağmalandi bütünbereketiçağ,
Bir hayalet gibi dolaşırken sokakları,
Adımbsaiduvar yazılarında kör,
Merhamet iniltisine sağır,
Ağır ağır unuttukvaroluşyazımızı.
Bir perdeçekilerek güneş yoluna,
Örtülüdürşığın oylumu,
Karanlık, kendinidoğurdu. . .

Sonra korkular ele geçirildi,
Korktuğunu susmaya başladı herkes,
Derken suya yürüdü bir ağaçenkökü,
Gövdé besledi,
dal besledi,
umut besledi,
Durmadan ama hiç durmadan düşünüyordu birileri,
En eskiusu bilecekkadar...

Perdeyi aradan çekin;
Yoksasımlıların renksizliğinde
kayıbolacakinsan,
Ne ayna kalacak ne anlamı!
Bütün suretlerin hafızasında yitirilecek yaşam.. .
Hasılı sır dejilaynanın kendisi(dir)
Perdesidir asıl kelam... .

DEFTER

Fulya Ölmez

"Birgün yazarsan şayet, birkaç satırda olsa beni anlatır mısın?" dedi. Başımı kaldırıp yüzüme o en nefret ettiği alaycı gülümsemeyi takınarak;

"Tek bir kelimeyle ifade edebileceğim basitlikte bir adamın sen, cümleleri uzatıp satırlara yerleştirmen konunun bütünü bozar, yazabilmem için daha kaliteli konular üretmem gereklidir," dedim.

Verebilecek tek bir cevabı yoktu,
çünkü lanet olsun ki
yerdən göge kadar haklıydım.

Önce başını yere eğdi, sonra içinde o asla sözünü
geçiremediği korkaklığına yenilip çekip gitti.
En iyi yaptığı şeydi bu: gitmek...

Ardından barmak şöyle dursun, hiç istifimi bozmadan önumdeki sigaram ve kahvemle kaldığım yerden devam ettim sohbetime. Gözlerimi kapatıp esen rüzgarın ruhumun kör kıyasında saklı tuttuğum tüm öfkemi temizlemesine izin verdim. Anındığım hissettiğim an pembe kaplı defterimi önume koydum.

Ağlanmamış son iki sayfası kalmıştı
O iki sayfanında kefaretini ödedikten sonra
defterin ilk sayfasına döndüm ve
şevkle en başından okumaya başladım:

*"Bu defter sensin sevgilim, bu sadece sana ait.
Her sayfasında gönülün elverdiğinde, özgürce gezebilirsin
İstersen noktalanvirgülü yapıp
cümlelere devam etme şansı tanı,
isterseñzeleriyeñ değiştirerek kendini haklı çıkar.
Çünkü senin hükmün sadece
bu defterin içinde saklı kalacak.
Ve ne yazık ki sadece sana ait olan bu yüzlerce sayfayı
ve yaşanan onca şeye rağmen
iliklerine kadar seni yaşatan beni
asla ve asla öğrenemeyeceksin."*

BOŞLUĞA KONUŞAN ÇOCUK

Gözde Urfali

"Tâksiden iner inmez göreceksin," demişti. Sanki takşının nerededuracağını biliyormuş gibi. Göremedim tabii. Etrafma biraz bakınmam gereki. Gözlenmin aradığı asılı bir doktor tabelası olduğundan, aval aval bakınmak suretiyle boynumu gökyüzüne doğru uzattım. Kuşlar aklımı çelmeye çalışsa da, inatla dikkatimi amacından sapıtmayıp buldum sonunda. Halkdilin dedeli doktoru sık bir tabelada sözlük diliyle yazıldığında ne de havalı duruyor.

Geleni gideni çok olsa gerek apartmanın kapısı ardına kadar açtı. Zile basmama gerek kalmadan apartmandan içeri girdim. Doğruca asansöre yöneldim. Kimseyle asansör paylaştırmayı sevmemiştim, hizlîca bastım 3 numaraya. Daire kapısının yanlarında, zilin hemen üstünde aynı havalı sıfat ve işlim. Geç kaldım mı kalmadım mı bilmiyordum, kalsam ne olurdu gerçi; mazeretim belli değil miydi? Sekreter zil çalsa da kapıyı açsam diye bekliyormuş gibiydi kapının ardında. Zile basmamla kapının açılması bir oldu. Bir merhaba bile duymadan, sevimsiz gülümseme ve davetkâr sayılacak el işaretleriyle içeri kabul edildim. Anladığım kadaryla sorgu sual burada başlamıyor. İşaret edilen koltuklara doğru ilerledim ve sehpada duran dergilerden bir tanesini alarak oturdum. Dereğe bakmak kolay değil tabii, insan süzüldüğünü fark edince bir de kendi süzmek istiyor. Rahatsız edilmemek adına, rahatsız etmeyecek şekilde başladım etrafı incelemeye.

Yalnız gelen nadir insanlardan biriydim. Yalnızlığın haklı gururu, kendini psikiyatristlerin beklemeye odasında yaşıyor sanırm. Burada yalnız olmak; güçlü olmayı temsil ediyor. Oturduğum koltuğa yeniden yerleşip yalnız gelmeyeńlerise yermeye başladım usulca.

İkili koltukta birbirlerinden olabildiğince uzağa oturmuş ana oğul olduklarını düşündüğüm ikiliye takıldı gözüm. Anne yığın, oğul ise heyecanlıydı. Karşısında olduğunu düşündüğü kişiye hararetle bir şeyler anlatıyordu. Biran kendimi düşündürmekten alıkoyamadım. Ya o çocuğun gördükleri gerçekse ve biz göremedigimiz için hayal olduğuna ikna etmeye çalışırsak, hatta uyuşturuyorsak onu? Gözgözelirsem sorumun cevabı görecemmiş gibi bir hisse kapıldım. Lakin konuşmalar çok önemli olsa gerek, benden yana hiç bakmıyorum bile. Yerimi değiştirmeye karar verip ayaklamıştım ki, az önce kapıya açan sevimli sekreter konuşmaya lütfedip Doktorun beni içeride beklediğini söyleyerek odaya kadar eşliketti,

Doktorla samimiyetini sorgulayamayacağım bir şekilde merhabaştıktan sonra, beklerme salonundaki koltuklardan daha sık ve konforlu gözüken koltuğa oturdum. 40 dakikamızın başladığını umuyordum. Seansımıza bölgenin süre boyunca bu konforlu koltuktahi kimliğinden oturmaya, zorakideceğim birkaç cümleyle tercih ederdim. Derin bir nefes aldım. Arkadaşlarımı, artık bir an önce doktora gitmem konusunda başka mevzular da konuşabilmek ümidiyle gelmiştim buraya. Bu düşüncenin katlanabilemeye yardımcı olmasını umarak Doktor Bey'e döndüm.

Doktor Bey kucağına defterini yerleştirdip dolma kalemini kontrol ettikten sonra konuştuklarımın aramızda kalacağına ve odanın ne kadar güvenli olduğunu dair, kısa tutmasa rağmen sıkıcı olmasına engelleyemediği bir konuşma yaptı. Ona beklediği kadar veya benim için çok önemli olduğunu düşüneneği kadar mühim bir şey anlatmayacaktı. Hatta bir şey anlatmayacaktı ki, arkadaşları kırırmamak için buradaydım.

Konuşmasını bitirdiğinde kendisine inanma hususunda çok hevesli olmadığını anlaşıti. Çok geçmeden, konuşmaya da hevesli olmadığını, etrafı attığım boş bakışlar yüzünden fark etti diye düşünüyordum. Fakat yılmadı. Onun işi "anlamaktı." Gözlemlerini bir kenara bırakıp bir de benden duymak istedi, ve sordu: "Ne için buradasın?"

"Siz neden buradasınız Doktor Bey'ciğim? Neden anlatmak yerine anlamayı seçtiniz?" demek istedim. Fakat konumuza hız kazandırmak üzere başka bir düşüncemi paylaşım kararıyle.

"Beklerme salonunda bir çocuk ilgimi çekti Doktor Bey. Sanırım şizofreni teşhisini koyduğunuz ya da koymak üzere olduğunuz bir hastanız. Normalde düşünmek pek adetim değil, fakat tarafımıza birtakım sorular sorulacağının farkında oldum,

ğurmdan, buraya gelmek suretiyle yola çıktığmdan beri bir takım düşüncelere gebe kalyorum. Bnlardan biri de kendi kendine konuşan ve sizi beklediğiniz farkında olmayan bir hastanızlailgili."

Neden bilmiyorum, burada bir es verme ihtiyacı duyдум DoktorBeyise:

"Devam edin lütfen" diyerek, buna ihtiyacım olmadığı vurguladı sanım. Devam ettim: "Düşünüyordum da ya onu gördükleri bizim göremediklerimiz olduğu için, onu tedavi etmeye çalışıyorsak? Ya gördükleri onun gerçeğiyse, hatta bu bir bağırsa ona?"

Doktor Bey, az önce eline aldığı kalemin arkasını, kucağına yerleştirdiği deftere nazikçe bastırarak yazmaya hazır hale getirdi. Kısa bir şeyler karaladıktan sonra, bakışlarını bana çevirerek: "Normalde düşünmek neden adetiniz değilidir? Herhangibir sebebi var mı?" diyesordu.

"Çünkü merak etmiyorum Doktor Bey. Gökyüzünde ya da yansımış olduğunu düşündüğüm yeryüzünde merak ettiğim bir şey yok. Lütfen bunları söylediğim için beni, kimseye değer vermeyen, saygı duymayan biri olarak görmeyin. Çünkü arkadaşları kırırmam için geldim. Keşke size simmi söyleyebilseydim doktor bey. Keşke her şeyin cevabını bildiğimi söyleyebilseydim size."

Bunları söyleseydim, sık sık tekrarlanacak seanslarımıza altna imza atmaktan başka bir işe yaramayacaktı. O yüzden içimdeki sesi susturarak, koltuğuma yeniden yerleştim ve "Burcumdan dolayı herhalde DoktorBey. Hep bir umursamazlık!" diye cevap verdim.

Ardından geçen 30 dakikayı aklımda tutamadım. Doktor Bey ile beraber odasındaki tüm objeler konusu sanki. Ritim tuttuğum ayağımla sanrıyeleri dakikalara tek tek işledim. Doktor Bey o kadar konuşmasaydı müzik bile yapılabirdim belki. Seansımız bittiğinde sevimli sekreter yanna kadar başka hastası olmadığını söyledi doktor beye. Doktor Bey de belki bir randevu uyayetmiş için belkide evdebekleyen çocukların daha fazla zaman geçirmek için bilinmez, vakit kaybetmeden çıktı. Ben tek tek işlediğim dakikalara para ödemek için sevimli sekreter ile kalmışdım. Ardından sekreterinde çkmak üzere hazırlandığını fark ettim. Asansörü paylaşmak istemediğimden hızla kapıya koşup kalkırdım. Kapı çökmem üzere arkamı döndüğünde heyecanlı çocuğun bırakıldığı koltukta aynı heyecanıyla anlatmaya devam ettiğini gördüm. Yılın anne ise gitmişti. Burcunun özelliklerini taşımayor olsam neredeyse merak edecektim. Neredeyse...

BEN ÖLDÜKTEN SONRA

Nihan Özkoçak

Geçen cumartesi kendimi öldürdüm. Beni büyük bir ekranın önüne oturttular. Birazdan tüm günahlarıma bana izleteceklerini söylediler. En büyük günahı kendimi öldürmekle işlemişim, öyle dediler. Beklemekten sıkılmaya başladığım sırada yanına ellerinde kanatları olan tombul ve kel bir adam oturdu.

"Siz demi öldünüz?" diye sordum. Gerçekten saçıma bir soruydu
"Hayır, ben senin melefğinim. Sonunda emekli oluyorum, sayende," dedi elindeki kanatları göstererek. Yüzündeki memnuniyet ifadesi beni bir hayli rahatsız etti.

Bana daha güzel bir melek verebilirlerdi. Belki o zaman yaşamak isteyebilirdim. Ama yanında oturan, melek demeye bin şahit isteyen bu adam, benim tam olarak ölüm nedenimdi. Bahtsızlık... Hayatta hep bahtsız bir adam olmuşum. Şimdi de tam ölüm derken bu bahtsızlığını yüzüme vurmak istiyordu gibiydiler.

Bir keresinde ben daha küçük bir çocukken, okuldan evde yaktığımda döndüğümü gören babam bana çok kızmış ve erkek olmamı söylemişti. "Yann okula gitmeyeceksin ve o çocuğu döveceksin," diyetembillemiştir. Ben de erkek oldugumu göstermek için beni döven çocuğun karşısına çırpı yüzüne genizden gelen sağlam bir balgam fırlatmıştım. Çocuk yüzüne yapışan balgam temizlemeye çabalarken diğerleri hep bir ağızdan gülmeye, alay etmeye başlamışlardı. Yüzüne sertçe bir yumrukta asfaltayı işlimesini izlerken kaburgalanna gelişigüzel birkaç tekme sallaşmıştır. Güzel bir zaferdi. Öğretmenim beni döveme kadar... Ardından bir hafta okuldan uzaklaştırma cezası aldığımı öğrenen annem de evde beni bir güzel dövmüşü. Kisacası bu hikâyede kaybeden benim. Günahlarmdan biri bu olamazdı. Ama işte ekrana gelen ilk görüntü bu olmuştu.

"Açıklayabilirim," dedim. Melek elindeki kanatlardan biriyle dizime vurarak "Sadece izleyeceksin," dedi. Yakından inceleyince melek bizim bakkal Sabri Amca'yi andırıyordu. Hatta yanağından iki uzun siyah kılık sarkan et beni, Sabri Amca'da da vardı. "Sen bizim bakkal Sabri Amca misin yoksa?"
"Saçmalama. Meleğim diyorum ben, ne bakkal?" Tesadüfun böylesi. İnsanı insana benzermiş. Sabri Amca da melek gibi adamdı.

Küçük bir çocukken biri beni dövdü diye ona karşılık vermemin günahtanı sayılması sınırlı bozmusto. Eğer böyle eften püften hareketlerim yüzünden cehenneme gidecek olursam çok üzüldürdüm.

On beş yaşındaki hâlimi getirdiler ekrana. O zamanlar okulun en güzel kızıyla birlikteydim. Teneffüslerde alt zemindeki laboratuvara iner, dişlerimiz birbirine çarpaçarpa öpüşürdü. Sonra da hâlîzel bir kizgındıokula.

Gözüm yeni kızdan başkasını görmez oldu. Yine de arada diğeriyle öpüşmeye devam ettim. Sonunda yeni kız tayılayabildiğimde diğeri "Seni sevmiyorum artık çünkü Nazan'ı seviyorum," dedim. İki gün sonra yanında abileriylelikageldi. Beni altzemindeki laboratuvara indirip bir güzel dövdüler. "Or... çocuğу," diye küfredti bir tanesi. Akşamında diğer kızı sinemaya götürdüm. Güzel bir gündü. Tam zafer sarhoşluğunu yaşıarken kız beri başka bir çocuk için terk etti. Elimde koca bir sıfırla kalakaldım. Bir de dayak ve küfür yemiş üzerine de terk edilmiş biri olarak nasıl bir günah işlediğini anlamış değildim.

"Bu günahlannı sırasında sen ne yapıyordun söyler misin?" diye sordum meleğe
Kanatlarıyla kendini yellyordu

"İyi bir melek olduğumu söylemedim," diye karşılık verdi. Tam bir uyuştu. Beni dünyaya geldiğim anda bu melekle cezalandırmış olmalydılar.

İlk işe başladığım yerdeki patronumun o aşık ve maymunu andıran suratı ekranда kocaman görününde söyleyecek sözüm olmadığını fark ettim. "Tamam, bunun için bir bahanem yok." Kestirip atmak en iyisiydi. Adamın ayağını kaydirmıştım. Birkaç belgede değişiklik yapıp çaktırmadan onaylaması sağlamıştım. Kabak benim başıma patlayacak değildi. Bu sayede ki demimin yükseldiği doğrudur. Ama düşününce kim iş hayatında böyle şeyler yapmıyor ki? Yine de srf bu kötülüğüm tek başına beni cehenneme göndermeye yeterliydi. Melekle göz göre geldik. Teselli vermek ister gibi kanadını bacağımakoydu. "Üzülme evlat, daha yenibaşıyoruz," dedi. Bu meleğin benimle nederdivar anlamadım.

Arkamda duran küçük pencereden dışarıya göz gezirdim. Kalabalık bir grup önünde duran otobüse birbirini ite kaka birmeye çalışıyordu. "Nereye gitdiyor bunlar?" Melek hiç dönüp bakmadı. "Ne bileyim ben, münecibim miyim?" Asabımı bozmaya başlamıştı. "Senin kendinle ciddi sorunların varbirader," dedim. Hiç istifini bozmadı ama bu sessizlikte kendi kendine ne söylediğini duydum. "Diyene de bak." Dışandaçırpınan kalabalığı izlerken arkadaşım Kadir'i gördüm. O an hissettiğim rahatlığı anlatamam. "Kadir! Kadir!" Seslendim ama duymadı. "Vay be Kadir'e de bak sen. O da mı ölmüş? Üzüldüm doğrusu." Belki o da cehenneme giderse birlikte biraz vakit geçireirdik

Kapının yavaşça gicirdadığını işitince pencereden uzaklaşdım. Odayağışen beyaz önlükli adam elindeki dosyayı inceliyordu. Burann çalışanydı sanırım. "Mustafa Keskin siz misiniz?" diye sordu. Başımı salladım. "Sizi dünyaya geri gönderiyoruz. Henüz görevinizi tamamlamamışsınız. Bazen böyle kanskıklıklar olabiliyor, kusura bakmayın." Nasıl olabilirdi? Canıma kıymak için günlerce bunun planını yapmış ve gitmek için hazır olduğumu hissetmiştim. Hiçbir şey istediğim gibi olmuyordu. Demiştin işte. Hayatta hep bahtsız bir adam oldum. Ölmek istiyorum ve ölemiyorum. Melekanidenayağakalkıp kanatlarını yerefırlatı. "Banabunu yapamazsınız!" diye haykırdı. Kapının önünde dikilen adamın yüzü ifadesizdi. "Kanalannıtak. İşinin başına," dedi. Sesindeki otoriteyi hissedince adamı daha fazla kızdırmadan dünyanın yolunu tuttum. Uyanınca hiçbir şey hatırlamayacağımı söylerdi. Gözlerimi hastanenin keskin beyaz ışığına açmaya çalışırken sağ kulağında beli belirsiz benim meleğin sesini duydum. "Merak etme! Yirmisefil yıl daha, sonra işin bitiyor."

DİLHUN

Kaan Murat Yanık

Şair Hâfiż ile sevgilişi, gürül gürül akanbir derenin kenanndaoturup her zamanki gibi aşk hakkında konuşuyorlardı. Konu,dönlüp dolaşıp Leyla ile Mecnun hikayesine geldi. Kız, Hâfiż'in gözlerine bakarak, "Şöyle bakalım. Sence Leyla mı çok sevdî yoksa Mecnun mu?" diye sorunca Şair Hâfiżsinirlendi;

"Bu dasorumu şimdî! Elbette Mecnun daha çok sevdî. Leyla aklinı kaybettî. Allesinden vazgeçti. Herkese, canlıcanlız her şeye; insanlara, hayvanlara, bitkilere, çöllere, dağa taşa, kurda kuşa Leyla'yanlatıldı. Kendisini iyileştirmek içingelenen kolundan kan almak isteyen hekim, başlığını çırpan batıracağı esnada; 'Durey hekim! Leyla'nın canı acır. Çünkü içimde, denimin altında Leyla'dan başkası yoktur. Kalbim tamamen onun aşkıyla kaplıdır,' diyecek kadar sevdî, hem de! Deyince kız güldüsevi. 'Hayır, bence Leyla daha çok sevdî! Mecnunonu herkese anlatır kalbindeki yükü hafifletirken Leyla onu kendisine bile anlatmamış. Kalbindeki bu büyük aşk yükü büyümüş, büyümüş ve Leyla, bu yükü kimseyle paylaşmadan olmuş."

Şair Hâfiż, sakalını kaşıyp tebessüm etti. "Haklısun sevgilim, hiç böyle düşünmemiştüm. Ama sen Leyla gibiołmasakın. Bana aşkin doya doya anlat..." deyince kuziyine gülümseyip "Ya senin aşka?" diyesorunca, Şair Hâfiż yeniyazdılığıını dillendirdi;

"Eger ân Türk-i Şirazibedestâredîl-i mârâ
Behâl-i hindüyeş bahşem, Semerkand ü Buhâra-ra..."
(Egero Şirazlı Türkçüeli kalbimutusakederse; yanağındakisiyah beniçin Semerkand ve Buhara şehirlerinifedaederim)

Kız, şiri duyduktan sonra sevinçten deliye döndü. Zira Şirazlı Türk güzelî kendisiyi ve yanağında simsiyah bir ben vardi. Fakat bir süresonra yüzündeki mutluluk silinince Şair Hâfiż, şaşırıldı. "Sana yazdım bu şiri yoksa beğenmedin mi?" diye sorunca; "Beğen-dim sevgilim. Beğenmem mi hic! Fakat bunu sadece ben bileyim, başkalanduymasın," dedi!

Şair de bunun sözünü verdi. Fakat kızın yanından aynılıp arkadaşlarının yanına gitince şiir meclisinin kurulduğunu gördü. Şairler yeni yazdıkları şirlerini okuyup eğlenmekteydi. Sira Hâfiż'a gelince kendini tutamayıp sevgilisine yazdığı şiri okudu. Şiir o kadar beğenildi ki üç-beşgün içindetüm şehire yayıldı. Ve niha-yetüklenin hükümdarı şiri duyuncaya öfkeden çıldırdı ve derhal şiri yanan kışının yakalanıp huzuruna getirilmesini emretti. Muhabifalar

çok kısa bir zaman sonra Şair Hâfiż'ı yakalayıp hükümdanın huzuruna çıkardıktan sonra hükümdar, şairi tepeden tırnağa süzdükten sonra bağırarak şöyle dedi:

"Behey akılsız! Behey gaflı şair! Sen kimsin ki, benim canımdan çok sevdiğim şehirlerimi; Semerkand'ımı, Buhara'mı sevgilinin yanadındaki krytink bene feda edersin. Ben bu iki şehri almak için aylarda savastım, can aldım, can verdim, kan döktüm! Söyle bakalım eceline mi susadın?"

Şair Hâfiż yutkundu. Makul bir cevap veremediği taktirde kelleşinin gideceğini iyi biliyordu. Birde kendini toparlayıp hükümdanın gözlerine bakarak; *"Hünkan! Evvela bu bir şırdır. Fakat şirde olsa sizin gibi cōmert ve büyük bir hükümdann şairi de sizin gibi cōmert olmalıdır. Gerekirse aşkıçın, sevgilinin yanadındaki bir bēne Semerkand ve Buhara şehirlerini feda etmeye bilmeli,"* deyince, hükümdarn yüzü yumuşadı.

"Aferin şair! Pek kurnaz ve söz ustasısun!" deyip bir kese altına Şair Hâfiż'i uğurladı. Fakat Hâfiż'in içi rahat değildi. Hükümdar her an kararını değiştirebilir, kellesinialabilirdi. Arkadaşlarının da tavsiyesiyle tedbirî elden bırakmamak adına hükümdann öfkesi geçene kadar kimselere haber vermeden başka bir diyalog yaptı.

Sevgilisi onu her zaman buluşukları derenin kenarında günlerce, aylarda bekledi ama Şair Hâfiż'dan hiçbir haber almadı. Kız, hasretten iki gözü iki çesme ağlamasının yanı sıra babası tarafından dövülüp evden atıldı. Zira Şair Hâfiż'in şiirinde geçen kızın kim olduğu artık tüm şehir tarafından bilinir olmuştu. Kızcağız günlerce, gecelerce aç-susuz kaldı, insanlar tarafından dışlandı ve o derenin kenarında yatıp kalkmaya başladı. Yıllar sonra bir sabah uyandığında karşısında sevgilisi Hâfiż' göründe hüngür hüngür ağlamaya başladı. Bir yandan ağlıyor, diğer yandan da sevgilisi Şair Hâfiż'a veryansın ediyordu...

"Ey vefasız sevgilim! Bir anda ortadan kayboldun. Senden sonra başıma gelmeyen kalmadı. Adım çıktı, kovuldum, aç kaldım, üşüdüm peki ben bunları çekeren sen iki satır da olsa bir mektup yazıp bana gönderemez misdin?" diye sorunca, Şair Hâfiż, saçlarına ak düşmüş, bir de bir kemik kalmış sevgilisinin zayıf yüzünü ellerinin arasına alıp:

"Ey yanadındaki bir bene şehirler feda ettiğim sevgili! Aylardır görevde olduğum yüzünü mektup yazıp da postacıya mı gösterseydim? Kis-kandım!" deyince kızın yüzü bunca yıllık acıya rağmen yeniden güldü ve oracığa yığılıp öldü.

O günden sonra bu şehirde kimse aşğını dilendirmedi. Âşıklar yandılar ama tütmelder. O derenin kenarında açan kırmızı çiçeklerin adını dilhun koydular.

Bu bir
uçurtmanın
kaçışı
belki de değil.
Bilmem,
gökyüzünde
aramak
doğru da değil.

Mehmet Güreli, Uçurtma (2002)

KADININ ÜÇ MEVSİMİ

Nazlı Başaran

-İlk Aşk.

Çocuksun.

Öpüşürsen söz vermiş oluyorsun. Teneffüslerde birbirinize gevrek ve gazozalıyorsunuz. Babanın verdiği harçlığının labloluşuyorsun. Dün-yanın merkezi o. Çünkü onu öpmüşsun... Sözvermiş oluyorsun

Söz vermenin ne mühim bir şey olduğu öğretildi sana. Baban, akşam yemek masasında hep bundan bahsederdi. "Erderli olmak, en büyük keramettir kızım!" derdi. Bu yüzden ne zaman birine söz versen, sözünden dönmemek için ne hallerde düşüyorsun. Tüm yaşı yataktan çıkmadan, ateşler içinde yatıştıran... Ah o ilk terk edilgin acısı. Dumanı tüten ekmek gibi kazırılmış beyinine. Hatırladın değil mi o yazi?

İlk şiirini o yataktak yazmıştım ve sonrakileri ve sonrakileri... Annen, hâlâ saklıyor onları. Şimdi aklına gelince gülmüşyorsun ama o zamanlar ne ağılamıştır.

Mevsimler geçiyor, uzuyor saçların. Sen de terk etmeyi öğreniyorsun Eskiden gaddarlıkolarak gördüğün kalp ağınızı, gözünübile kirpmadan atveriyorsun başkasının kucağına. Bunu sana okulda öğretmediler. Okullardabize trigonometri öğretirler. İç açı, dik açı. Sonra üçgenin deresini, dağını. Sen bunu insanlardan öğrendin. Tam 90 derece kararlılıkla bir erkeği terketmek! Ah ne büyükbaşan!

-Büyükten Aşk.

Gençsin.

Yaşın yirmi. Yüzünde acıdan iz yok. Elle-rin titremiyor, hayatında bir kere bile sigara içmemişsin. Ciğerlerin kadar temiz bir kalp ile kadın oluyorsun. Anneden öğreniyorsun kadın olmayı. Zaten her kızınnesinden öğrenmediğinizden olmayı. Bunu sen de biliyorsun.

Kapı aralanıyor.

O giriyor.

Bakdunya-na nasılda sarsıldıylarından!

Yan yana büyüyor, deniz kenarında uyuyorsunuz. Saçlarında deniz, saçlarında kum. Sen büyüğörsün, büyüğen onu da büyütüyorsun. Sen büyüğen onu da büyütüyorsun. Sen büyüğen onu da... Büyüttün değil mi? Büyüüp ellerinle başkabir kadına verdin.

"Al, bak sana veriyorum. Yıllar sürdürdü büyütmem. Şimdi senin!"

-İlk aldatılış.

Sen ilk sigarani aldıdığında içmiştin. Şimdi günde bir paket sigaraiçiyorsun

-Öldüren Aşk

Kadınsın.
Yaşın neredeyse otuza varıyor.
Aşktan ölmeyince, güçlendin sanıyorsun
Oysa aşka düşenin kanadı kırktır.
Korkusu, dudağının ucundadır.
Sana söylemediler mi?
Söylediler.
Dinlemediğim.
Bir devrim oldu.
Yer ve gök birleşti
Korkmadın.

O gece tutuverdin o eli. Bir yalana söz verdin ve bir yalani sevdin.
Yalan sevili mi? Sevdin. Üstüne bir de aşık oldun. Geceler boyu
dilnedin, acısını dert edindin. Her bir açık yarayı yaladın dilinle.
Omzundaki o ben... O kayakçı ve o insan. Nasıl da güzeldi kan-
maların. Ne zaman açılısa bir boşluk, kapatıverdin. Tek tek katla-
din sandıkaldırdın can yanıklarını.

Büyütün onu da. Dinlemeyi öğrettin. Konuşmayı. Şarkı söyle-
meyi ve dokunmayı...

Büyütün yine sen.
Sana zaten hep büyütmeye öğrettiler.
Seninçocukkalmak için zamanınyoktu.
Bu yüzden sen de geceye gündüz.
bir nefes sicaklığında,
Ak gerdan masumluğunda,
Aşılınmamış gonca gül kararında
Büyütün venice kadına verdin

"Alın, bu son aşkımdır. Acısı benim, kalanı sizin."

SENİN ANNEN ARTIK BİR MELEK DEĞİL Mİ YAVRUM?

Nergiz Karadaş

Yazının başlığı tartışmasız Türk sinemasının en çok hatırlanan diyaloglarından birisine atfen seçildi. Bizim sinemamızda bir anne varsa o melekir ya da "melek" olmalıdır. Çünkü toplumsal cinsiyet kalplarının omuzlarımıza kondurduğu rollerden bir tanesi olan anne olmak sıkılıkla bunu gerektirir. Gerçekhayata benzer olarak anneçoğu zaman kendisini çocuklarına adayan feda edendir. Annelinin verdiği o sonsuz güç ve sorumluluk duygusuyla anne karakteri kendisini mutsuz, tutsak eden, acı çekmesine, şiddet görmesine neden olan evlilikte bile devam etme zorunluluğunu çocukların içen kendisinde görür. Eşini kaybeden anne cinsiyetinden anımsı bir şekilde kendisini evlatlarına adar. Toplumsal baskılardanın kadınılığını iğidi etmiştir. Bir gün tekrar evlenecekseler yine evliliklerin yürüyiliğini için olacaktr. Kendi isteklerinin bir öne mi yoktur. Çoğunlukla filmlerdeki temsillerde anne kimliği ile öne çıkan karakterler ya kendisini eşi ve çocukların konforuna adamış özel alan olan evde konumlanmadır. Kadınların olarak ya da öğretmenlik gibi kadına ait fidel- onaylanan mesleklerde temsil bulmaktadır. Sinemadaki bu durum dizler ve reklamlarda da yansımalarını bulur. Yakın geçmişe kadar çoğunlukla egemen ideoloji ve ataerkil yapı şemsiyesi altında anne ve/veya müstakbel anne adayları bu temsilleraracılığı ile kodlanarak kendi kimliklerini oluşturmuşlardır.

Türk Sinemasının fedakâr anneleri deyince akla ilk gelen isimlerden birisi Adile Naşit ve onun canlandırdığı karakterlerdi. Adile Naşit, *Gülen Gözler* (Ertem Eğilmez/1977) ve *Bizim Aile* (Ergin Orbey/1975) başta olmak üzere birçok filminde kendi çocuklarına annelik yapmanın ötesinde *Hababam Sınıfı*'nda haylaz, koca bir sınıfın Hafize Ana'sı olmuştur. İllerlerden yillarda benzer şekilde yemeyen yediren, giymeyen giydiren her türlü zorluğa göğüs gererek her şeyini feda eden, evlatlarının her şeyine yetişen, koca yürekli, süper gücü anne teması Fatma Girik, Yıldız Kenter, Türkcan Şoray, Hülya Koçyiğit, Şükriye Atav, Leman Akçatepe ve daha birçok oyuncunun canlandırdığı farklı kimlikte ancak aynı özellıklere sahip annelerde can bulur. Bu temsillerde anneler yahutca dışandan gelen tehdit

veterhiklere karşı değil aile içerisinde desertaba karakteri karşı-sındırayıfıkeyrekligizden deolsa çocukların kayran onlarla iş birliği yapan annelerdir.

Bu dönemde "kötü" anne temsillerine de az da olsa rastlanır ve bu anneler çoğunlukla üvey annelerdir. Bu temsillerde yer alan anneler olarak zengin ailelerde alkol ve kumar bağımlısı sorumsuz anneler olarak temsil edilir ve filmin sonunda bu anneler mutlaka cezalandırılır. Sonuç olarak çok yakın bir zaman dilimine kadar anneler "birey" kimlikleri ve bu kimliklere ilişkin istek, arzu, bekleni ve açmazları ile özelleştirilmemiştir. Anne olmak idealize edilmiş, mitleştirilmiştir.

Günümüze gelindiğinde ise gelişen teknolojiler ve küreselleşmenin etkisi toplumsal yapıda ve kültürel yansımalarında değişen, fark-ilaşan hayat tarzları ve kimlikler üzerinden yansımalarını bulmuş, kadınlar anne kimliklerinden önce birey olarak hayatlarını masaya yatırılmıştır. Bunun dünya ölçüğünde en iyi örneklerinden birisi Israilli bir kadın sosyolog olan Orna Donath'ın 2015 yılında yayınladığı kitabı *Annelikten Pişman Olmak* ile dünya ölçüğünde yaratıldığı tartışmalardır. Bizim toplumumuzda sesli dile getirilmesine de yaygın olarak özellikle yaşadığımız çağın ve çağın getirdiği bireycilik ve yabablaşmanın etkisi ile meslek seçimlerinde ki çeşitlilik kadınları olmaya yatkın düşüncelerini veya annelikle ilişkili pratiklerini dönüştürmüştür. Örneğin günümüzde sosyal medya son derece aktif, bakımlı, fit anneler teknolojinin sağladığı olanaklarla özel alan olan evden ziyade küresel bir düzlemede deneyimlerini paylaşır hâle gelmişlerdir. Değişen dönen birey, kadın ve annelik kimlikleri az da olsa sinemamızda da yansımalarını bulmuştur. Özellikle 2000 sonrası Türk sinemasının popüler kanadında pek görülmeme

birlikte anneliği sorgulayan, anne olmanın yanı sıra bireysel kimlikleri, hataları, istekleri ve açmazları ile karakterize edilen ve hatta çocukların hayatı zorlaştıran anne temsilleri de yer bulmuştur. Bu temsillerin örnekleri arasında yer alan *Masumiyet* (Zeki Demirkubuz/1997) ve *Kader* (Zeki Demirkubuz/2006) adlı filmlerde saplantılı aşının peşinden giderken çocuk yaştaki kızın da yanında felakete sürükleyen ve bir anne karakteri yer almaktadır. *Öç Maymun* (Nuri Bilge Ceylan/2008) adlı filme girdikten sonra onu aldatan bir anne karakteri ile karşılaşır izleyici. Annelığın alışılmış temsillerinin dışına çıkan bir diğer film lise çağındaki oğlunun arkadaşıyla cinseliliği yaşayan birannenin yanı sıra mutsuz, gücsüz, bencil ve obsesif yanlarıyla çocuklarına hayatı zindan eden bir anne temsili içeren *Köksüz* (Deniz Akçay/2013) adlı film yer alıyor. Buna benzer olarak takıntıları nedeniyle oğlunun hayatı cehenneme çeviren bir diğer anne temsili de *Karanlıktakiler* (Çağan Irmak/2009) adlı filme yer alır. Bunlann yanı sıra çocuğu ile iletişimini olmayan, nerede ne yaptığıını umursamayan anne temsili *Kar* (Emre Erdoğu/2017) adlı filme yer alırken, kendi psikozları ve mahalle baskısını merkeze alıp kızını bunalıma sürükleyen anne temsilisine *Ana Yurdu* (Senem Tüzen/2015) adlı filme rastlanmaktadır. Çoğunlukla çocukların hayatlarını olsusuz etkileyen bu annelerin dışında *Nadide Hayat* (Çağan Irmak/2015) adlı filme eşi öldükten sonra dönüşüm geçiren kendi birey/kadın kimliğine yöneler, çocukların ve çevresindekilerin ne dediklerini önemsemeden kendi isteklerini peşinde giden bir anne temsiline rastlanmaktadır.

Adı geçen bütün bu örnekler ile bu yazında kaleme dökülenler oldukça kapsamlı olan "annelik" konusunun sinemadaki yansımalarına ve kısmen bu temsillerin dönüşümüne ilişkine genel bir değerlendirme. Bununla birlikte tek tek filmlere ilişkin ayrıntılı değerlendirmelerin yapılmasının hem okuma hem de izleme sürecindeki anlamlandırmalarımıza farklı bir pencere açacağı kanısındayım.

GREGOR SAMSA BÖCEK DEĞİLDİR!

Nermin Sarıbaş

ilk kez 1915 yılında *Die Weissen Blätter* adlı aylık dergide yayımlanan *Dönüşüm*, Franz Kafka'nın en uzun öyküsüdür. Kafka 17 Ekim 1912'de Felice Bauer'e gönderdiği bir mektubunda Amerika romanı üzerinde çalıştığını ve ilerleyemeyince çok sıkıldığını, bu nedenle bu romana ara verip bir öykü yazmak istedigini söyler. Ve *Dönüşüm* eseri ortaya çıkar.

Franz Kafka'nın anlatım sanatının doruğuna ulaştiği en önemli eserlerinden biri olan *Dönüşüm*, bireyin toplumsal baskı altında kalmasını, toplumun beklentilerine göre yaşamını nasıl biçimlendirdiği ve kendi kimliğine yabancılışmasını anlatan çarpıcı bir öykündür. İnsanın yaşamında değer verdiği her şeyin bir görüntüden ibaret olması, iyi olannı asla bırakmadık, güzelinçirkin, melegin şeytan olduğu dönüşümün bireye yansması. Birdenbir uyanıp var olan değerlerin alt üst olması, kabul edilen dünyadan değişim... Bir sabah uyanlığında dev bir böceğe dönüştüğünü gören çağdaş insan tipi Gregor Samsa gibi.

Yirminci yüzyılda gelişen sanayi sonrası toplumunun içine düştüğü açmanın güçlü bir eleştirisini yapan Kafka bu eseriyle yaşamın giderek kalıplamış kurallarına Gregor Samsa üzerinden başkaldırır. Şizofrenik duruma özgü evrimsel bir gelişim süreci gibi ortaya koyduğu eseri *Dönüşüm*'de başlarda zihinsel açıdan fazlasıyla aktif olan Gregoryavaş yavaşıçına dönerek reel ölüm diye tabiri ilenicelblümyle vedaeder.

Gregor Samsa, annesi, babası ve kız kardeşiyle yaşayan, ailesine bakabilemek için kendi istek ve ihtiyaçlarından fedakârlık ederek çalışan, ailesine bağımlı, sürekli iş seyahati yapmak sorundaları oları pazarlamacı bir gençdir. Ailesinin geçimini sağlamak konusunda çok istekli görünse de aslında bir tür kölelige mahküm edilmiştir. Kendi istejinden çok başkalannın isteği doğrultusunda yaşarken tüm çabalarına rağmen ailesi tarafından takdir görmez. Yıllar önce iflas eden babası, kız kardeşi ve annesi onun sırtından geçmemektedirler. Bir yan dan geçimini sağlamak sorundada olduğu alesi diğer yananda en küçük anlayış göstermeyen iş yerinde baskı altındadır. İşte tam da bu baskı altında kalan Samsa, köleye dönen varlığına böceğe dönüştürülmüş isyan eder. Sabah uyandığından aralıksız Gregor'u uyandırmak için annesi, babası, kız kardeşi ve müdüri kapıdan seslenirler. Uzun bir çabaın ardından yatağından kalkarak kapayı açmayı başaran Gregor'u gören ailesi ve müdür şanslılık içerisinde ederler. Gregor yeni durumuna uyum sağlamaya çalışırken oğlunun böceğe dönüşmesinin ardından rahat düzeni bozulan baba ise yeniden çalışmaya başlamak zorundadır. Kafka'nın kendi hayatında da baskın bir figürolan baba bı eserde çok ciddi bir şekilde eleştirilir. Kafka'nın mektuplarında sık sık bahsettiği ve kendi hayatında "zorba, yabancılaşmış ve bireyin benliğini boğan bir toplumun büyütülmüş imagesi" olan babası gibidir Gregor'un babası da. Ve bu hâkim kişilikteki babaoğluna karşı nefretini öldürücü son hamleyi yaparak ona fırlattığı elmayla kusar. Gregor'u sırtından ağır yaralar. Gregor yarasından dolaydı acı çekeren yaşamak için dener. Başlangıçta annesi ve kız kardeşi Gregor'undan özürümüzünden sonra rahat edebilmesi için ona yaşam alanı yaratmaya çalışırlarken daha sonraları onuna eskisi gibi ilgilenemeye başlarlar. Tipki gerçek hayatı hasta insanların kötüleşikçe yaşadıkları durum gibi.

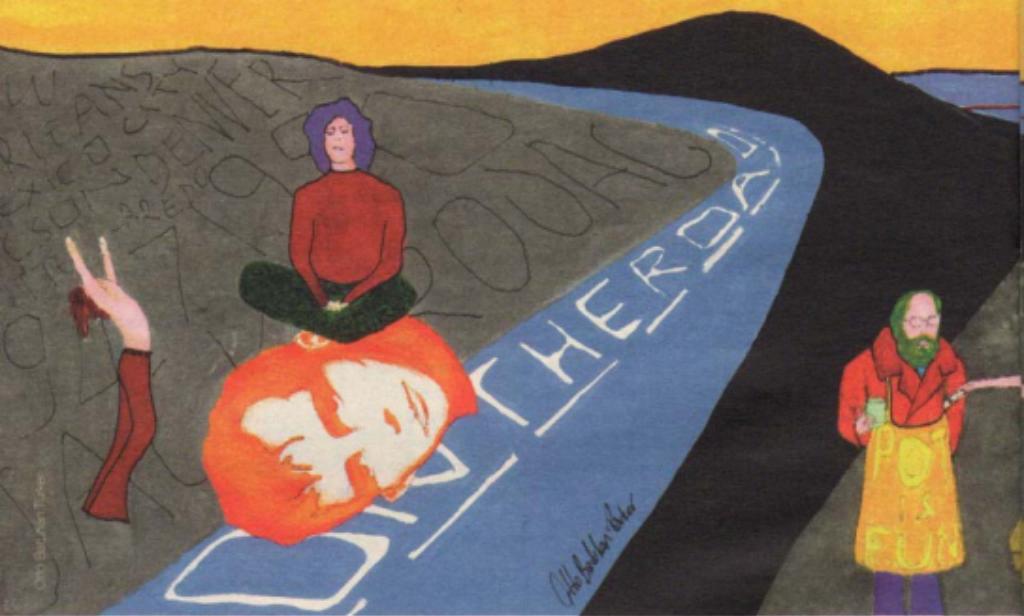
Maddi sıkıntıları iyicebaş gösteren Samsa ailesi evlerinin bir odasını üç adama kiraya verirler. Bu yüzden de kiraya verdi kileri odadan çıkan bütün eşyaları ve kullanılmayan herşeyi Gregor'un odasına bırakırlar. Odası ardiyeye çevrilen Gregor'un önemdziliği bu şekilde iyice yüzüne vurulur. Ailesinin tüm yükünü üstlenen Gregor'un hayatında bir kadın olmadığı gibi kendine ait özel bir zamanı da yoktur. Duvanında boyundan boa yılanı biçiminde, uzun bir kürk atkı bulunan, dimdik oturmuş bir kadın resmi bulunur. Bu kadın resmi Gregor'un psikolojik açıdan bastırılmış cinsel arzularının şekil almış halidir. Kız kardeşi ve annesi odayı boşaltmaya girdiklerinde, böcek Gregor, bedeniyle bu resmi örtmeye çalışır. Çünkü odası ve bu resim onun tek özeldir. Kız kardeşi de anı nevabasının ittifakına katılarak resmi saklamaya çalışır. Çunku Gregor'a öfkeyle karşılık verir. Oysa Grete, Gregor'un içindeki son insanlık kininlerini yaşatabilmesinin tek yoludur. Kız kardeşinin desaf değiştirmesi Gregor'u iyice yalnızlaştırır. Yalnız-

lığı itilen Gregor sık sık camdan dışarı bakarken dış dünya-daklıozgırlığının özlemi içerisinde eder. Bir gün, kız kardeşi Grete evin kiracılara keman çaldığı sırada, Gregor müziğin etkisine kapılırak odasından çıkar. Onu gören kiracılara panikler ve kira sözleşmelerini feshetmek isterler. Bu durum bardağı taşıran son damladır. Duruma isyan eden Grete, Gregor'un evden gitmesi konusunda alesini ikna eder. Ona insanca davranışlılığı takdirdeesekisi gibi bir insanadonușabilecek güç de elinden alınan Gregor içi burukularak yavaşça oda-sinirlerdeki bir çatışma ortaya çıkar. Ve bu iç burukluğuyla, yalnız bir şekilde son nefesi verir. Onunun hali özgürlüğe olan özlemi bir süpürgeye bir faraş yardımıyla çöpe atılarak son bulur.

Sanayi Devrimi sonrası toplumun en büyük açmazlarından kapitalizm bireyi birtakım sorumluluklara uygun davranışlara zorlar. Gregor Samsa da kendine atfedilen yükümlülükleri yerine getirmek için hem ailesi, hem işverenii hem de toplum tarafından baskı altına alır. Kapitalizmle birlikte her türlü insan ilişkisinin yerini katıkar ilişkileri arken insanların birbirine bağlayan sevgi, saygı gibi kavramlar giderek kaybolur. Bunun sonucunda da işe yaramayan, aleye bir katkıda bulunmayan birey, evlat veya kardeş olsa da artık sırtta taşınan bir yükür. Gregor Samsa da bir böceğe dönüşerek çalışmaz hale gelince onun ticari niteliği sona erer ve sırtta bir yük olur. Kapitalist düzenin istekleri karşısında bunalarak yabançalanıp isyan eden Gregor Samsa, neden bir böceğe dönüştüğüni hiçbir zaman sorgulamaz bile. Yeni durumuna uyum sağlamaya çalışır. Baskılardan kurtulmak için çevresinden uzaklaşırken aynı zamanda çevresindekileri de kendisinden uzaklaştırır. Onun böceğe dönüşerek başkalaşmasından itibaren, toplumun ve ailesinin onu tutsak kılan beklenileri sonucuz kalmaya mahkûmdur; böceğin iğrençliği, sürüden ayrılan özgür bireyin iticiliğiyle özdeşir.

Gregor'un ölümünden sonra üzerlerindeki yükten kurtulan çırçı ailesi kendilerine yeni bir pazar bulur. Kızları Grete, "Bay ve Bayan Samsa, son zamanlarda çıktı, onu sarap solduran bütün ezyetlere ve sıkıntılara rağmen Grete'nin ne kadar da gelişip güzelleştiğini" aynı anda fark ettirler. Kızları için artık dürüst, cesur ve zengin bir koca arama zamanının geldiğini düşündürüler."

Dönüşüm işte bu acımasız kapitalizmin insanı nasıl bir böceğe dönüştürdüğünü ve insanların ne kadarcıncı olduğunu anlatan iç burkan bir öyküdür. Böyle bir dünyada Gregor Samsa gibilerin yeri yoktur. Çünkü kapitalist düzen kendileri için fedakârlık eden bireylere diğerlerinin saygı duymasına izin vermez. Ve kendinden öden verip fedakârlık edenler daima Gregor Samsa gibi sömürülme, tıknır bir varlıklı gibi degersizleştirilmeye mahkûmdur.

YOLDA OLMA HÂLİ

Gizem Demirel

1950'li yıllar. 2. Dünya Savaşı bitmiş, Soğuk Savaş dönemi başlamış. Dünya'nın farklı yerlerinde şehirlere atom bombaları yağıyor her gece, Amerikan gençliği.. Amerika'da gençlerin üzerinde gerçekten konformizm bulutu dolasıyor o dönem. Gerek genel anlamda hayatı yaşamak ve rahat etmek, gerek statüsünü veya ailesini korumak ya da geleceklerini garanti almakla uğraşır. Uzun zamanlar kapatılmış, otoriteye kayıtsız, şartsız 'eyvallah' diyen bir ortasını mevcut. Toplumun geri kalanının tepkisizlik halî tarih boyunca yine ve en çok dönemin us ve erdem sahibi, derin, okuryazar genç aydınlarını harekete geçirir. Zira akl ve erdem insanoğlu sadece mır乱an oyuncak bir kedî misali kenarda msîl msîl uyusun diye bahsedilmemiştir. İşte tam da böyle düşündürmen Amerikan şair ve yazarları yenî ve özgür bir edebî akım yaratma galesiyle New York'ta bir araya gelip postmodern edebiyatı hatırsıza yıldız bir tkiyimirs bırakacak, yanlış olana karşı olmaktan korkmayan ve kural tanımayan BeatKuşağı'ını oluştururlar.

Her şey gibi zamanında değil de kendinden sonra deâri anlaşılabilecek ve çok konuşulabilecek kuşağı isim babası Jack Kerouac usta bir yolcudur. Yol bir yerden bir yere gitmek için aşınan uzaklık demekse eğer A noktasından hareket eden yazar için B noktası asla belli değildir, değişikendir

çünkü 'yolda olan' her daim değişir. Belirsiz bir varış noktası ne kadar karışık gelsede bazeninsanı ileriye taşıabilecek güç o belirsizliği kucaklamak olabilir. Hiçbir yere varmak zorunda olmamak, can o an o yöne doğru bir adım bile atmak istemiyorsa atmamak ve bunun için suçluluk gibi hislerle asla iç huzurunu zedelememek

"...Biz, düşünen zihinlerimizden dolayı henüz bilmiyoruz. Zihnimizin gerçek özündeyse her şeyin sonsuza dek iyi olduğu biliniyor, sonsuza dek. Gözlerinikapa, ellerinin düşmesine ve sınırlarının sakinleşmesine izin ver, 3 saniye için nefes almayı bırak, dünyanın ilüzyonu içinde sessizliği dinle..."

Otostopu bir yaşam biçimini haline getiren, zihinlerini Jazz müzik dinleyip şarap içerek dinginleştiren bu kugâğın mensupları ruhlarını Zen tekniklerini uygulayarak bedenleriniye bulduklarını iyerek ve karşı cinsle tutkuyla bir olarak doyururlar. Geriye kalan zamanları üretmeye yani yazmaya ayıırlar. Fiziken dışında olmayı seçtilerini durumu gözlemler ve fikirleriyle, yazılarıyla karşı durmaya, sessiz kalmamaya devam ederler. Jack Kerouac akımının duyulmasına rağmen, otobiografik sayılan kitabı *Yolda (On the Road)*'da Amerika'yı baştan sona dolaştığı, baze arkadaştıyla birlikte bazeen bir başına, başka bir hayatın peşinde deve düzenin her daim dışında yolculüğünü anlatır. Bulutları, gökyüzünü, çok sevdigi yıldızlan yazar, nefes almayı, meditasyonu, şarabi tadın, saksofon sesinin ruhu gidiklâyını yazar, arkadaşı yazar, tutkuyla yazar, kadını yazar.

Kullandığı dil ve anıtlarını nebir zaman nede bir yerlesini kalamayacak kadar kendisi gibidir, evrensel ve zamansız.

"Otobüs garının zemini ülkenin her yerinde aynıdır; izmariye tükrük dolu, yalnız otobüs garlarında hissedilen bir hüzün verirler insana."

Bu yolun bitiminde Kerouac 3 hafta boyunca daktilosuya beraber birote odasına kapanır, kağıtdeğiştirmek kendisini väyaşlatır diye metrelerce uzunluğunda bir ruloyu daktilo ya taka ve hiç durmadan defterine notaldiğı yolculuklanan ve anılarını yazar. Yazdıktıça cevap bulurbazı sorularına

"Gökyüzü geniş, hayatkısa, hayaller sonsuzken yol özgür-lüktü. Yol dostluktu, maceraydı; sonsuz lasılığın topamı, yaşamın kaynağıydı.

Yaşam yazılacak bir şıirdi ve beklemeyezdi."

Bu roman bir günde elirinci'den sonra en çok satan kitapolarak anılmaya başlanır. Buna rağmen Beat kuşağı bilgelik araya yoluza çomak sokacak şöhret ve benzeri herhangi bir engeli takılmadan yolda olmaya devam eder. Bugün cümleleri en çok alıntılanan yazarlardan biri olan Kerouac 47 yaşındasiroz sebebiyle Dünya'dan yola çıkar, bu defaçık daha uzak bir yere doğru... Geride bıraktığı ise herdaim taze, insanın sıcaktan en bunalıdıgında yüzüne çarpan soğuk rüzgar gibi canlandıncı, ferah bir yolda olmamı sive isteği dir. Unutmamak lazımlı; yol her zaman kilometreler demek değildir. Herkes için yol yer değişikliği anlamına gelmek zorunda bile değildir. Varmak istedigin yer aynı diye geçmen gereken

yollaronunla, benimle veya Kerouac'la aynı olmak zorunda değildir. Yol belki de -şu an için- Yosemite Ormanları'nda ates yakıp odun kokusunda meditasyon yapmak kadar uzak değil, oturduğun sandalyedekinden başlayıp daha içeri-dekiben'e vannakkadaryakındır.

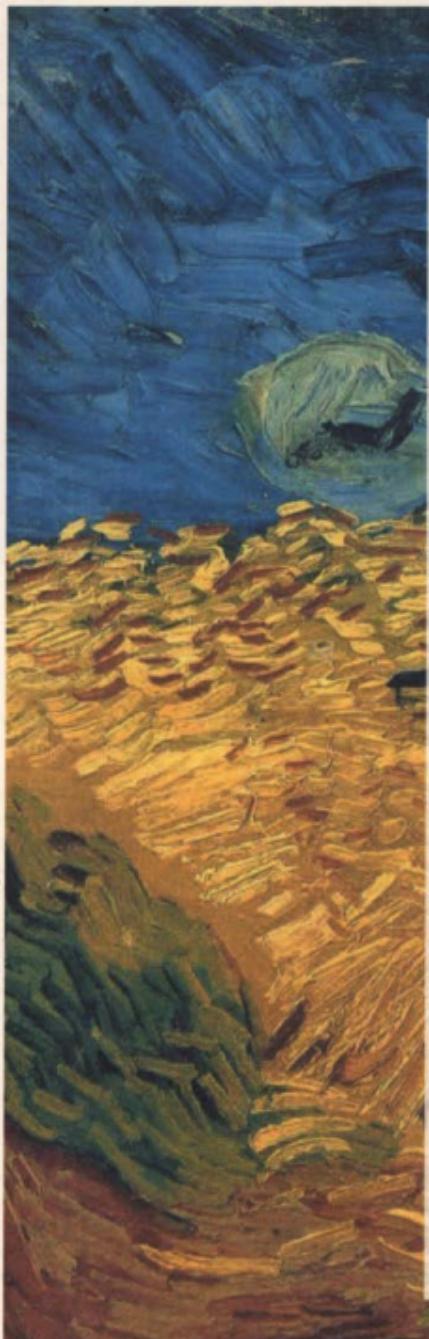
"Bir yola neden çıktıınızı bilmiyor olabilirsiniz.

...

Yolun sonunu merak etmemek gibi bir dinginliğin, sonsuza kadaryürümeye yetecek bir gücünsahibi de olabilirsiniz. Sizi yolculuğa çekeni yolunsonu değil, yolunkendi de olabilir."

Yolun önüne çakardıkları görebilmek için kendini tanımlasın. Hep gördüklerinden fazlası için bakış açınızı, düşüncenin içini değiştirmelisin. Uyanıklığını olup bitene. Yaprağınıne, sokak kedisińin bakışına, frıtanın kopuşuna dikkatmelisin. Neylekarşılışacağınızı, duydugunu, gördüğünün kalbinin neresine dokunacağınızı bileyinszin. Kendini kötü hissettiğinde bunun gerçeğinden neden kaynaklandığını durüst bir şekilde içine sorabilsin. Eğer çok dikkatli dinlerseniseni sınırlendiren, hrsılandıran her şeyin, hepimizin içinde olan ve kötüyle beslenenegoden kaynaklandığını duyabilsin. O güzel olanı görmeni engeller. Tek yapmanız gereken bunun o an farkına varman. Bu senin iyi hissetmek isteyen ruhunun özgürlik yolu. Bu senin yoldan alabileceğin en fazlasını almanın, yolu içine sine sine katetmenin anahtarı

Yola düşüp varacağın yerde hissetmeye umduklarının yolu kendisinde gizli olma ihtimalini ututma

ASLINDA ÖLMEMİYEN BİRİ ÜZERİNE —— LOV

Nermin Tan

Loving Vincent, izleyici tarafından uzun süredir beklenen ve hâliyle bekleni içerişine girilen bir filmdi. Van Gogh severlerin yanı sıra sanat tarihine mál olmuş böyle önelmi bir ismi anlatacak olan film, beyazperde adına da önem taşıyordu. Yayınlanan fragman ile karşılaştığımız alışılagelmişin dışındaki animasyon tekniği, akıllarda dahada büyük bir soruşturma oluşturdu. Ama tüm bunlar filmin 29 Aralık'ta ülkemizde vizyona girmesiyle cevaplanmış oldu.

Geçtiğimiz yıllarda Vincent'in mektuplarının derlenip kitap haline getirilmesiyle sanatçıya ait dünyannın kapılanı bir nebzeyolu sunaralayabilemiş, deliolarak nitelendirilen bir sanatçının iç dünyasına kendi cümleleriyle tanık olabiliyoruz. Film ise adını Vincent Van Gogh'un kardeşi Theo'ya yazdığı mektupların sonunda kullandığı imzadan alıyor.

Loving Vincent filminin hazırlık süreci, filmin kendisi kadar oda noktası olduğu gerçeğini es geçmemeliyiz. Tüm bu süreç "büyük produksiyon" altında bulunabileceğimiz nitelikte, titiz bir çalışmaya gerçekleştirildi. 10 yıldan yakın bir süre içerisinde projelendirilen filmin her bir karesi için tek tek çizimler yapıldı ve 125 ressam bir araya gelerek, Van Gogh'un resim teknikileyile çalışmalar üretti. 65 bin kareden oluşan bu çalışmalar 853 özgünye ağılı boya çalışmasına tekbül etti.

Filmin yönetmenliğini üstlenen Dorota Kobiela ve Hugh Welchman için dengeleyici bir ikili olmuş demekte fayda var. Yönetmen kimliğinin yanı sıra ressam da olan Polonyalı Dorota Kobiela'nın ressam gözü, Oscar ödüllü animasyon Peter and the Wolf'un yapımcısı Hugh Welchman'ın animasyon üzerine olan mesaisi birleşince ortaya farklı ve "olması gereken" bir film çıktı.

Yapımlığını BreakThru ve Trademark şirketlerinin yaptığı filmde önelmi başka bir nokta ise Van Gogh'un resimlerinde ve hayatında yer alan kişilerin canlandırılması için günümüzde var olan oyunculardan bir ekip oluşturulması. Yeşil

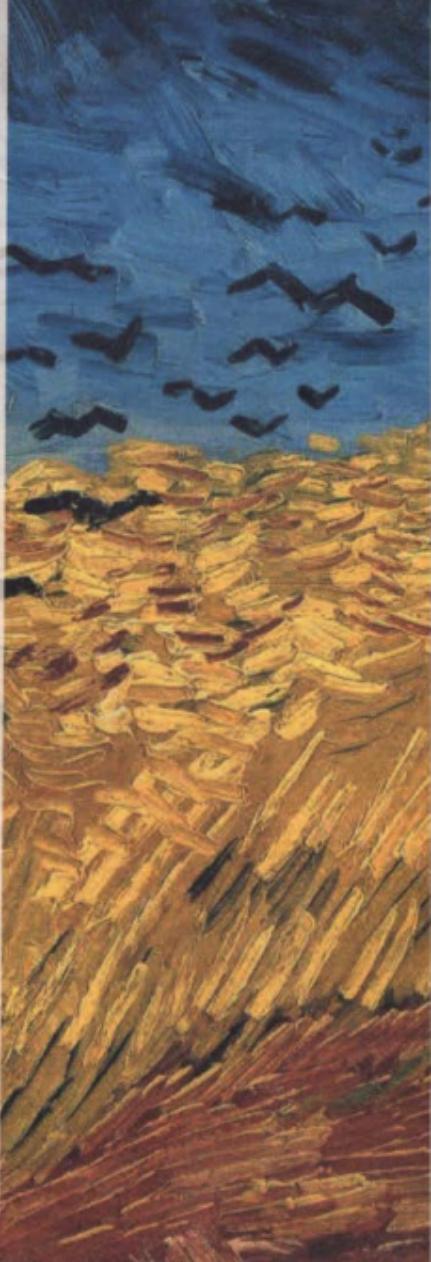
NG VINCENT

ekranın önünde performans-yakalama tekniğinin kullandığı filmin oyuncuları Douglas Booth, Saoirse Ronan, Aidan Turner, Helen McCrory, Eleanor Tomlinson, Chris O'Dowd, Jerome Flynn gibi isimlerden oluşuyor.

Yayınlanan fragmandan sonra sahneler arası hızlı senkronun kendi adında bir nebzə rahatsızlık verebileceğini düşünmüştüm ama filmi izlemeye başladığım anda bu durumun yersiz bir kaygı ve eleştiri olduğunu gördüm. Ayrıca filmde kullanılan görsütlülerin zihinizde "bir yerden tanıdık geliyor" düşüncesini oluşturması çok normal çünkü aslında kullanılan görüntüler Vincent'in tablolarına dayanıyor. Yer verilen mekânların çoğu ise Aures'te, Vincent'in yaşamında iz bıraktığı, uyuduğu, içtiği, resim yaptığı ve onun resmettiği yerlerden oluşuyor. Vincent'in baktığı ve gördüğü evreni sorguladığını dile getirdiği *Yıldızlı Gece* tablosunun açılış sekansında kullanıldığı film, hayatını birsilah ile sonlandırdığı varsayılan tarlanınolduğu *Tarla Kargalar* tablosu ileson buluyor.

Bir biyografi olma niteliğini taşıyacağını sanmamızın aksine, senaryo, sanatçının ölümünden bir sene sonrasında yaşanan olaylar üzerinden gelişiyor. Vincent'in Theo'ya gönderdiği mektupları çoğunu taşıyan ve Vincent'in hem resmettiği hem de iyi bir dost olarak nitelendirdiği postacı Joseph Roulin, oğlunabır istekte bulunuyor ve böylece Roulin'in oğlu Armand'ın Paris'e giden bir trena birmesiyle film tam anlayıla başlıyor. Armand'ın, Vincent'in kardeşine yazdığı son mektubu iletmesi umuduyla çıktıığı bu yolda, karşına çıkan insanlardan öğrendikleriyle polisiye tadında bir macehanın peşine sürüklüyoruz. Armand'da bizler gibi, "Böylesi naïf bir insan kendini neden öldürdü? Neydi bu cinnetin sebebi?" sorularının peşinede düşüyor ve aslindəce vəbiolmayan bu sorunun "vanlamayan bir nihaiyetle" yüzleşiyor.

Sanatçılar üzerine hazırlanan nice film arasında kendine has bir yer edinen bu muazzam film, tipki sanat tarihinin unutulmayacak isimlerinden olan Vincent Van Gogh gibi, adından uzun süre söz ettireceğe benziyor...

HERKES TAHMİN ETTİYE

90. OSCAR ÖDÜL TÖRENİNİ KONUŞABILİRİZ

Erçin Işık

Bu yıl 90'ıncısı gerçekleşecek olan Akademi Ödüllerinde yanışacak olan filmler oldukça iddialı ve nasıl bir neticeyle karşılaşacağımız ise merak konusu. Öncelikle bu yıl ortaya çıkan filmlerebakıldığından oldukçavimerimli bir yıl olduğunu söylemek gerek. Bu yıl birçok festivaldekarşılıklığımız filmleride hatırlasak yönetmenlerin anlatı diliini ve sinematografik yaklaşımlarını önemli derecede geliştirdikleri ve hikâyelerine alternatif bakışlar getirdikleri gözle çarpıyordu. En çok hissettiğimiz şeylerden biri de anaakım ve arthousestarının iç içe geçtiği bir yönelimle ortaya konılmış filmlerle karşılaşmamız oldu. Sinematografik açıdan iyi işler çıkarmış filmlerin de yili olduğunu eklersek En İyi Film, En İyi Yönetmen, En İyi Erkek ve Kadın Oyuncu gibi en çok merak edilen kategorilerle birlikte En İyi Sinematografik kategorisi degeçen yıllara oranla dahaada ilgimizi çekerek bir kategori olarak duruyor. 4 Mart'ta Los Angeles'taki Dolby Tiyatrosunda Jimmy Kimmel'in sunumıyla gerçekleşecek olan 90. Akademi Ödüllerini tahrîmînlerde bulunurken özellikle Oscar Ödüllerinin habercisi sayılan Altın Küre gibi yakın zamanda kazananları bellî olmuş diğer ödüller törenlerini de göz önünde bulundurmaktak gereklî.

Guillermo Del Toro'ya 75. Altın Küre Ödüllerinde En İyi Yönetmen Altın Küre Ödülü'nü getiren *The Shape of Water* tam 13 dalda aday gösterilerek 90. Akademi Ödüllerinde bu yıl rekor kırın filmoldu, Ancak 75. Altın Küre Ödüllerinde En İyi Sinema Filmi Altın Küre Ödülü ile Sinema Dalında En İyi Aktris Altın Küre Ödülü'nü alan *Three Billboards Outside Ebbing, Missouri* filmi de Oscaryarısında En İyi Film kategorisinde güçlü biradaydı.

olarak duruyor. Altın Küre'de Sinema Dalında En İyi Aktör Altın Küre Ödülü'lü *Darkest Hour* filmile kazanan Gary Oldman ise Oscar Ödüllerinde En İyi Erkek Oyuncu ödülüne aday gösterildi. Bu yıl başa başa yanışacak olan filmlerle en merak edilen kategorilerden biri olan En İyi Yabancı Dilde Film Oscar'ını hangi film alacağı. Fatih Akin'in Altın Küre'de En İyi Yabancı Dilde Film Altın Küre Ödülü'nü aldığı *Paramparça* filmi Oscar'ın bu kategorisinde yeralmayarakoldukçaşarırttı. Fakat bu kategorideyeralındığından filmierebaktiyimizda o kadar şaşırıyoruz. Bu doğrultuda 90. Akademi Ödüllerinde aday olan filmlerin tek tek bahsetmeyekinekritik adaylıklar ve belli birazda öne çıkarın ve de meraklınlardan kategorilerini değerlendirmenin gereklî olduğunu düşünüyorum.

90. Akademi Ödülleri En İyi Film kategorisinde yer alan *Call Me by Your Name*, *Darkest Hour*, *Dunkirk*, *Get Out*, *Lady Bird*, *Phantom Thread*, *The Post*, *The Shape of Water* ve *Three Billboards Outside Ebbing, Missouri* filmleri arasında bir tâhmin yapmak gerekmek; 13 dalda aday gösterilen ve gittiği festivalerden övgüyle dönen *The Shape of Water* güçlü bir aday olarak karşımıza çıkıyor. Ancak izleyici yorumlarını da göz önünde bulundurduğumuzda *Three Billboards Outside Ebbing, Missouri* filmi enyüksekihtimalı gibidönüyor. Geçsene *Moonlight*'ın kazandığını ve LGBT temasının öndeplâ olduguunu düşünürsek Oscar'ın karakteristik özelliklerinden dolayı bu yıl bir başka ses getiren film olarak *Call Me by Your Name*'ın düşük bir ihtimal olarak görüldüğünü düşünebiliriz. Elbette sadece temadan değil film olarak da *Call Me by Your Name*'in adayları arasında cılız kaldığını söylemeye yarar var.

En İyi Yönetmen kategorisinde ise Christopher Nolan (*Dunkirk*), Jordan Peele (*Get Out*), Greta Gerwig (*Lady Bird*), Paul Thomas Anderson (*Phantom Thread*) ve Guillermo Del Toro (*The*

Shape of Water aday olarak yer alıyor. Christopher Nolan'ın 70mm film ile çektiği ve bu denemeye ön plana çıktıktı *Dunkirk* filmi vizyon tarihinden bu yana beklenen ilgiyi göstermedi. En iyi yönetmen Oscar'ı için yüksek ihtimalimiz olan Guillermo Del Toro'nun karşısında *Lady Bird*'ün yönetmeni Greta Gerwig, samimi kamerasyıyla yaratdığı anlatısı sebebiyle güçlü bir rakip olarak duruyor. Elbette her zaman bir sürprizle karşılaşabileceğimizi düşünerek diğer adayların da beklenmedik bir çıkış yapabileceğini unutmamak gerek.

En İyi Kadın Oyuncu Ödülü için Sally Hawkins, Frances McDormand, Margot Robbie, Saoirse Ronan ve Meryl Streep'in yer aldığı kategoride en yüksek ihtimali aday *Three Billboards Outside Ebbing, Missouri* filmliley olağanüstü bir performans sergileyen ve Altın Küre Ödülü'nde Sinema Dalında En İyi Aktris Altın Küre Ödülü'nü de alan Frances McDormand'duruyor. Hollywood'da bu yıl taciz olaylarını karşı hareket başlatabarak dammasını vuran *"Time's Up"* ile feminist bakışın öne çıktığını düşünürsek McDormand'ın Oscar' kazanma ihtiyalinin daha da arttığını düşünebiliriz. McDormand'ın karşısında *The Shape of Water* da sira dışı bir oyunculuk performansı sergileyerek hafızalarımızdaki kazınan Sally Hawkins'a saygıınızı göstermek isterseniz de *Blade Runner 2049*, *Darkness Hour*, *Dunkirk*, *Mudbound* ve *The Shape of Water* filmleri arasında ise *Derkest Hour* filminin dinamik ve çeşitlendirmiş bir sinematografiye sahip olduğu anlaşılmıyor amayerlikle kamera kullanımlarıyla açılırlarda bütünlüğünü sağlayamamış olduğu görülmüyor. *Dunkirk* ise zaten 70mm film formatı ile iddiyalı bir çıkış yaparken görsel açıdan sunduğu şölen ile en güclü aday olarak dikkat çekiyor. Son olarak En İyi Animasyon filmine gelecek olursak şüphesiz *Loving Vincent*'ın yepeni bir teknik ile *Van Gogh*'un meşhur tablolannı hareketli bir filme dönüştürmesiyle farkını baştan koyduğuunu ve benzerinin şimdije kadar olmadığını söyleyebiliriz.

En İyi Erkek Oyuncu Ödülü kategorisinde ise Timothée Chalamet, Daniel Day Lewis, Daniel Kaluuya, Gary Oldman ve Denzel Washington'ada yarışıyor. Altın Küre'de deyin kategoride ödüle layık görülen Gary Oldman'ın performansı düşünürsek Oscar'ı deguchi biradaydı olduğunu söylemeye teşyar var. Öte yandan *Phantom Thread*'ı kariyerinin sonfilmî olarak açıklayan Daniel Day Lewis'in de jübilesi Oscar'la taçlanabilir. *Call Me by Your Name* ile oldukça genç olmasına rağmen iyi bir iş çeken Timothée Chalamet'ın Gary Oldman'ın *Winston*

Churchill karakteriyle sergilediği performansının üstüne çıkışmadığını söylemek gerek. Ancak genç bir oyuncu olarak akademî tarafından desteklenmesi gereken bir proje olarak baktırılsa sürpriz bir sonuçla karşılaşabiliriz.

En İyi Yabancı Dilde Film Oscar'ı hangi filminalacağın gerçekten bu yılın en merak edilen kategorilerinden biri oldu. Çünkü adayfilmlerin hepsinin çokvuruculuğu görülmüyor. Özellikle *The Square* ve *Loveless*'ın başa başbir mücadele içinde olacağı bu yılın başındakindin göstermiş. Lübnan'ın Oscaradayı *The Insult*'da toplumsal olaylara bakışı açısından ihtimali yükseltirken bir yarışa katıldı. Rus Yönetmen Andrey Zvyagintsev'in 70. Cannes Film Festivali'nde Jüri Ödülü'nu kucaklaşdırıcı *Loveless* filmi sevgisizliğinin temellerini doğru öncemelerle ifade ettiği içersel sinematografisive senaryosuya diğerlerinden bir aradımda duruyor. *Loveless*'ı sadecen yabancılın kategorilerinde değerlendirmenin ardından toplumsal olan, gittikçe artan sevgisizliğin temellerini siyasal koşullarla harmanlayarak nokta atıp bir bakış getirdiği için bu yılın en iyi filmleriarasında düşünebiliriz.

En İyi Sinematografi kategorisinde yer alan *Blade Runner 2049*, *Darkness Hour*, *Dunkirk*, *Mudbound* ve *The Shape of Water* filmleri arasında ise *Derkest Hour* filminin dinamik ve çeşitlendirmiş bir sinematografiye sahip olduğu anlaşılmıyor amayerlikle kamera kullanımlarıyla açılırlarda bütünlüğünü sağlayamamış olduğu görülmüyor. *Dunkirk* ise zaten 70mm film formatı ile iddiyalı bir çıkış yaparken görsel açıdan sunduğu şölen ile en güclü aday olarak dikkat çekiyor. Son olarak En İyi Animasyon filmine gelecek olursak şüphesiz *Loving Vincent*'ın yepeni bir teknik ile *Van Gogh*'un meşhur tablolannı hareketli bir filme dönüştürmesiyle farkını baştan koyduğuunu ve benzerinin şimdije kadar olmadığını söyleyebiliriz.

Kaşlannın tam ortasında keskin bir çatılgıvardı, düşünüyordu. Tek yapabilgini düşünmek olduğunu düşünüyordu, hiçbir işe yaramadığı konusundaki tezlerine oluşturabilecegi antitezler yerine içindeki bu kutupsal çatışmaya son vermemi düşünüyordu. Buyüzdenzihinde vermeye kararlığdı da tebəazicimleleri davetetmemi düşünmüyordu ama o, düşünmemi düşümezken bile düşünüyordu

"Şu zihin," diye mirildandi. "Neden bir an olsun boş kalmıyor?" John Locke'ın yaptığı tabula rasa önermesi aklına geldi, doğuştan boş olan zihnini doldurduğu için kendine kızdı, sonra da kendine kızdığını için gülmeye başladı. Bir deli gibi davranışını bırakması için kendini tembihledi. Kendi kendileye konuşmasına son vermesi gereği konusunda karara varmasına sevindi. Sonra "Ne garip," diyedündü, "kendimizdiran sevindiren de benim..." Etrafına bakındı. "Biraz da eşyalankızdırıym ve sevindireyim. Mesela, şu masadaki çini vazoyu yere fırlatarak onu kızdırıym." Anı bir karla sandalyesinden kalkıp vazoyu yere attı, sonra kaşlanın çatıp vazonun parçalarına baktı. "Hiç kızmış gibi görünmüyor," dedi. "Acaba kındır mı? Belki kındırıç için kılınışır." Kalbinin birden birehütün kapladı. "Özürdilerim, seni kırmak istememiştim." Sonra kendi sesinden tiksinti yüzünü buruşturdu, hep kendi ses tonunu duymak sinirini bozuyordu.

"İnsanlar nerede?" diye soruncaduvular ona soğuk bir karşılık verdi. O da masadaki pastel boyalı kutusuna gözlemini diki, ardından da kutuyu alıp duvarın karşısına geçti ve oraya insanlar çizmeye başladı. Hissettiği yalnızlığın bu denli derin ve iç parçalayıcı olmasının büyük bir ceza olduğu düşünerek elindeki pastel boyayı serçe bastırıp çizgilerin kalınlığını artırdı. Çizgilerde, insanın halet-i ruhiyesindeki izleri

TABULA RASA

Reyhan Özçelik

tanımlayan bir boyutvardı, inceliğinde, kalınlığında, düzeneşiliğinde, karmaşıklığında, küçüklüğünde, büyülüklüğünde...

Çızdığı insanlara dahagenişbir açıdan bakmak istediği için birkaç adım geriledi, sonra da onları selamladı. "Hoş geldiniz!" dedi. Kendisini sağr olduğunu inandıracak bir sessizlikle karşılaşcasınırilenipkutudakibütün boyalı duvara fırlattı. "Bazen sahnede duran insana değil, seyirciye kızılmaları, bazı olaylaraseyircikalığından. Artık seyretemeyin, beni daha fazla izlemeyi istemiyorum. Sizingi konuşamıyorum, bakamıyor, yürüyemiyorum. Fiziksel ve zihinsel farklılıklarınma bir bedel belirleyip beni ceza/andırınkenkalıbimin ne kadar incindiğini biliyor musunuz? Kendimi çırın ördek yavrusu hikâyesindeyimmiş gibi hissediyorum ama ne yazık ki benim kuğuya dönüşme ihtiimalımı yok. Ben, benim işte; yaptıklarımla ve yapamadıklamlıma, olduğum ve olamadığımla. İnsanın ne olduğu kadar ne olmadığı da önemli ve siz bu durumu birkalp sektesiyle kaçırıysınız. Ben sizin gibi koşamam çünkü bir ayağım diğer ayağımdan daha kısa. Ben sizin gibi bakamam çünkü tek gözüm, tıpkı bir korsang gibi. Ben sizingi konuşamam çünkü bazı harfleri dilim

"Aynı kâğıda iki cümle yazılmaz," dedi Hemen başka bir kâğıt alıp yeni bir cümleyazdı. Sonra başka bir kâğıt ve yeni bir cümle, başka bir kâğıtive yeni cümle... Onlarca kâğıdı bu şekilde harcadı, harcarken ağıladı, ağlarken yazardı, yazarken rahatladi.

"Yazmak neden bu kadargüzel? Grimsi bulutlardan sonra gökyüzünü süsleyen gökkuşağı, tohumza gizlenmiş ulu bir ağaç gibi... İnsanın ruhunu gökkuşağı renkleriyle boyuyor, tohumza gizlenmiş ağacın dünyaya armağan ettiği oksijen herkesten öncesolutuyor, ferah bir nefes almayı sağlıyor. En iyisi yazmam, hiçdurmamalı."

benimsemiyor." Sıkıldı, sanki bu dramatikszörler bir jiletedönüştürüp huna acının çentiklerini atmıştı.

"Konuşmak neden bu kadar tuhaf? Duvardaki çatlağ, müslüktaki sızıntı gibi... İnsan bedeninin çatlağı da ağız olmalı, dişarı çok şey sizdiriyor. Tipki az önceki gibi.. En iyisi susmam, hiç konuşmamalı. Kelimeler beni zavallı gösteriyor, susarken daha az zavallıyorum," diye geçirdi içinden. Zihindeki davete katılan cümleler sunulan ziyaftetten memmundo. "Pırana kılıklı cümleler iyice kemirin beynimi, kemirin ki boşaşınzhınım."

"Hobbes, insan insanın kurduður, derken bu kurdun insanların söyleðiði sözler olduğunu neden söylemedi? Hepsini zihnimde hissedebiliyorum. Çok fazlalar..." Davetin gittikçe kabalaklılaşması onu hiç memmum etmedi "İsteþurada, surada ve şurada, sonra yine şurada..." Dayanamadı, masanın üzerindeki kâğıtlara doğru hareketlenmeye hazırlanacağı vakit tayerde yüzüstü kapaklandı, başını masanın ayağına çarptı. "Kan," dedi, "cümlelerin kanı." Uzanıp kâğıtları ve mürekkebi alındı, bir cümle yazdı.

Bir ipi asılan çamaşır gibi yanaklı, diziði gözyaþan kurudu, bakişanın da malediği karlançızır iletti, kalbi gökgibi gürledi, nefretigela dedenakan su gibi gürül gürül aktı. Karşılık veremediği her cümleden intikamını alırsa-sına yanına diziði kâğıtların kimisini buruþturup insanlar çizdiði duvarafıllatı, kimisini parçalayıp o tarafa doğru savurdu. İnsanlığı okusmuþ, kalbinde katılam yapmış, vicdanı demir pırmaklıkların ardına haspetmiş, niyetlerini kötüye çevirmiş insanları kâğıt parçalarıyla taþlaþı. Ve eline bulaþan cümlelerin kanionu korkutmadı. En sonunda yerde durançümle cesetlerin arasına kırıldığında zihni etrafı saçılımşıydı. Onu ölüderecek cümleleri yaşamadığı için mutluyu. Ve tüm bunları duvardaki seýirciye oynadığı için kendisiyle gurur duyuyordu.

Ses yoktu, sessizlik ve yalnızlık vardı

Göz kapakları, tiyatro sahnesinin kan kırmızı renkli perdesi gibi gözlerine örtüldürken bu oyunu kendini hazırlıhsısettigindetekraroynamayarakarverdi. Oyunun adını da Çırkin İnsan Yavrusu koydu ama kim gerçekten çirkindi? Çırkin sıfatı en çok kime yakındı, hangi insanın üzerinde güzeldürdü?

SADE KARANLIK

Atılay Aşkaroğlu

Elindeki sade kahve dolu fincana öylece bakakalmıştı. Bir deniz hayal etti, simsiyah, içerisinde fosforlu balıkların olduğu. Yeryüzüne yapılmış bir gökyüzü düşülyordu. Bir mesafeden bakınca, yıldızlar gibi parlayacaktı balıklar. Hem hayatı herkes, kendi gökyüzünü oluşturmuyor muydı, bir özgürlük algısı olarak da. Onun özgürlüğü gece gelmeliydi. Derin nefeslerle fosforlu balıkları yutarak.

Bir yudum daha aldı kahvesinden ve masaya bıraktı.

Soğuk içine girdiye sındı, elleri, burnu... kırkırmızı olmuştu. Bazen öylece yatıp tavanı izleyebilmek için hasta olmayı dilerdi. Oysa deliliğin bir tavanı yoktu; simsiyah bir gökyüzü içerisinde fosforlu düşünceler... Ama içerisinde bulunduğu bu koca boşlukta ne zaman ayağa kalkmaya çalışsa başına duvarlara vuruyordu, her seferinde. Ve her deneyiminde büyük baş ağruların ile boşlukta salımına devam ediyordu. Kalbin bir 'snir' algısı yoktu elbette. Kalpile düşününce en uzak bile en yakın olabiliyor. Oysa zihin... Butün duvarları büyük bir nizamlı ören, işleyen ve süslenen. İçerisinde huzurlu bir şekilde yaşayabileceği büyük bir hayal dünyası yaratabiliken, bir o kadar da büyük ve aşılımaz duvarlar ve mesafeler oluşturan zihnine kızgındı biraz. Birgün zihniyle gerçek bir dost olabilmeyi istediasında. Birbirlerine birçok şeyi gerçekten anlatabildikleri bir zaman dilişimi yaşamak. Böyle bir şey nasıl ve hangi koşullarda mümkün olabilirdi?

Delirmek miydi insanın kendisiyle gerçekten dost olarak sohbet edebilmesinin tek yolu?

"Tann, depref bir yaratıcı olmalı. Bizi yaratırken açılanlarından esinlenmiş," diye mırıldandı. Koca birasık hayatımda anıtabileceğü çok güzel acılar yaşamış, tatmıştı. Öyle ki; bir elma olsayıdı, kırkırmızı olurdu. Bir güzelliği görevlilim anacak acı tepeleri üzerinden bakılınca mümkün olabilecekini söylemiş babaannesi ona. Son nefesinde yanında olamamıştı. Bu nedenle ondaki güzelliği görmeyi kaçırdığını düşünürdü. Oysa görmek, bir ana aldı; güzellik koca bir asır...

Kurumuş dallar doldu yürüdüğü yollara. Düşlerindeki çiçe kler tek roraçabilme için soldu, ağaçlar tekrar nefes alabilme için döktü yapraklarını. Bir dünya değişti, değişiyor ayaklarının altında. Bir 'zaman' bulutu üstünde nefes alabilme için mi dokuyordu sındı mevi yapraklarını? Hem değişim konunun harcı değildi. Değişmekten, değiştirilmekten hoşlanmazdı.

Zamanın havada salıp duran parçacıklar olduğu düşüncesini okumuştu, sıkılarak okuduğu yeşil kapaklı o felsefe kitabındı. Oysa zaman onun omuzlarında ağır bir yük gibi hissettiyordu kendisini. Ama yine de kendisini güzel elbiselerle süsleyip hava dasalıp duran zaman parçacıklarının kollarına bırakmadan edemedi. Uzun yolculuklarının en sevdiği kısmı, başını pencereden çırınç, gözlerini katapılıp her hırcusunun zamanına maruz kalmasını düşleyerek hayal kuşkuju kışımıydı. Tam da bu zamanlarda öğrenmişti; ayrınlık yollar değil, kalpler getiriyordu. Çok güzeldi düşünceleri vardı diasında, buluşmak üzerine kurulu. Ama artık insanlar, bir ağaç altında buluşmuyor, buluşamıyorlardı. Kafeleler, sokak köşeleri, heykelleri vardı artık bunun için. Doğanın ruhundan uzak, taştan ören, başka hayatlar ve amaçlar taşıyan o yerler... Ama çok güzel düşünceleri var onun, bir ağaç gölgelerinde buluşmak üzerine kurulu.

Butün düşüncelerinin ortasında öylece durup bir anlam derinliği ararken kesildi ayakları yerden. Sonra bir daha hiç hissedemedi toprağı dokusunu ayak ucalarında. Oysa tmaklarının asıldığı renkliожeleri vardı, topraka bir çiçek misali duracak... Göögüs kafesinde saklıydı, birbirinden güzel kokulara ve renklere sahip bahçesi... Ama güzellik, paylaşamadıkça neye yarardı?

Şimdi, kahvesinin sonunda, o kadaryorgun ve bitkin hissediyordu ki kendisi... Uzunveteksoluklubu'ndan yaturuna çıkmış ve bir saniye öncesinde soluklanmaya oturmuş gibiydi. Bir kelimeyi defalarca söyleken kelimenin yavaşça anlamını kaybetmesi gibibütün duygularını fırıldadı defalarca, anımların kaybetmesi için. Kimi zaman, içindeki çocuğunu öldürdüğün için geceye kızar, bir mum birde tütsü yakardı. Vesonunda hep şu cümleyi hatırları: "Hayatında, geri dönenmeyecek, dönmeyecek şeyler için bir mum yaksadım eğer kocaman birşik olurdum; kendisini aydınlatmamayan." Oysa bilmiyordu, deliliğin bir gökyüzü yoktur. Sonsuz bir boşluğun ışık olmaya çalışan cılız mum, ancak karanlık bulabilirdi

SON TAHİLİLDE

*tahlil sonuçları gelince
doktoryine çağırıldı bizi
kızım biraz üzgündü
benim moralim iyi*

*kafama takılan soruyu
hemensordum tabii
bu kişi çıkarır mıym doktor?
"merak etme, hemen ölmeszsin" deyince
keyfim iyice yerine geldi*

*tekrar raporlara baktı uzunuzun
sonra yüzüme
garibine gitmiş keyifli halim
doktor bey dedim
ben bu dünyadan
hafif adımlarla
ve gülümseyerek
geçip gitmek isterim*

Enver Ercan

ENVER ERCAN'IN ARDINDAN

Baran Güzel

TÜRKÇENİN DUDAKLARINI KAYBETTİK

Yaşayan en önemli şairlerden biri olan Enver Ercan'ı, Türkçenin Dudakları'nı, geçtiğimiz ocak ayında kaybettik. Edebiyat hayatı boyunca özellikle şiir ve öykü alanlarında, Türk edebiyatına büyük katkı sağlamış, mihenk taşlarını da bırıyordu. Yaşar Nabi Nayır'dan devraldığı *Varlık Dergisi*'nın genel yayın yönetmeni olduğu yıllar boyunca birçok şair ve yazarın kendini bulmasına vesile oldu. "Şiirin büyük bir delikanlığı" olarak anılan ve 1958 yılında doğan şairin ilk şiir kitabı *Eksik Yaşam* 1977'de çıktı. *Sürçüyor Zaman* 1988'de yayılmıştı. Geçtiği Her Şeyi Öpüyor Zaman, adlı şiir kitabı 1996 yılında Cemal Süreya Şiir Ödülü, 1997 Yunus Nadi Şiir Ödülü'nü aldı. Türkçenin Dudaklarının Sen ile 2014 Necatigil Şiir Ödülü'nü kazandı. İkinci Yeni ve Kirk Kuşağı şairlerini tanıyan, yaşamının önemli bölgelerini bu şairlerle ilgilenderek geçiren Ercan, onları dırı tutan dimağlardan biriydi. Yitirdiğimiz, biraz da şiirin hafızası.

Universitedeki ilk senemde hocam Handan İnci'nin selamıyla Enver Ercan'ın yanına gitmiştim. Sahibi olduğu Komşu Yayınları'nın ofisi, Yeldeğirmeni'nde bir apartmanın ilk katında, sevimli bir "evdi". Evdi diyorum, çünkü burası, banyosu ve mutfağı olan, iki artı bir, sıcak bir yuvaydı. Ofisin üst katında, burasıyla aynı ölçülerdeki evde, Enver Ercan yaşıyordu. *YasakmeyveDergisi*'ni de yine buradabirbirinden güzel insanlarla beraber çıkartıyorlardı. Ben nedensebeyaz masaların olduğu, soğuk bir yer olarak hayat etmişim yine nevin. Fakatçıları giremezsininbununa eskimışkitap, kahveye yemek kokuları geliyordu. Sürekli gelen giden şairler, yaynevinin editörü Saima Abla, benim gibi stajyer olarak orada bulunan *Fatma ve Aslı* ofisinekreli koyubir muhabbetin döndüğü, dış dünyannın bütün çırkinliğinden anımsı apak bir ortama çeviriyorlardı.

Enver Ercan'la ilk kez titreyen birelle tokalaşmıştım. Heyecandan ne diyeceğini bilemediğim ilk birkaç saniye, kalp çarpıntımları dinleyerek geçti. O zamanlar zor günler atlattığını, kanserle zorlu bir savaş verip ayakta durmayı başaramışlığını henüz biliyordum. Duyunca da inanmadım zaten. Onca tedaviden, kanserden bu denli hasarsız kurtulduğunu öğrendiğimde saygım, güclü, sarsılmaz bir hâl almıştı. Sonraki yıllarda babamın çiğnerleri de bu illetle yakalandığında hep Enver Ercan geldi aklıma. Gösterdiği dirayeti babamdan da umdum. Olmadı.

Ofiste birçok yazar ve şairin ağırlandığı, ögle yemeklerinin yendiği yuvarlak masaya gete不曾. Kızlar derginin yeni sayısı için son dokunuşları yapmakla meşgulken Enver Ercan karsıma oturdu. "Neye çalışmak istiyorsun burada?" dedi. Ona editör olmak, yayıncılığı öğrenmek istedığımı söyledim. Enver Ercan belki yanında çalışmak isteyen onlara insanasöylediği şeyi söyledi bana: "Ben sanabirşey öğretmem, kendin öğreneneceksin. İstiyorsan başarınsın."

İlk günün akşamında "Taksi'm'e gidiyoruz, sen de gel," dedi. Daha yaynevinde çalışanlarla doğru düğün tanışmadan Küçük İskenderle Akbank Sanat'ta yaptıkları bir söyleşideydi. Küçük İskender'e "yasakmeyve"deki ilk erkek asınıtam, "diye tanıttı beni.

Enver Ercan kimseye şirin nasıl yazdığını öğretmedi, nasıl şair olunacağını gösterdi. Hayata ve insana bakışıyla, kibar ama yalnızca yakınlarına takındığı "büçük" tavırla, bir şirin nekst kelimelerini fısıldargibi sohbetediyle bir şair neye benzersorusunun vücut bulmuşhaliydi. Editörlüğünün nasıl yapılacağını öğretmedi, nasıl editör olunacağını gösterdi. Çok okumanın, çok gözlemlemenin, çok düşünmenin, çok biriktirmenin önemini kavramamı sağladı. Nasıl yazarolunu

öğretmedi Enver Ercan, nasıl yazarolunmazı öğretti bir de. Yanında geçirdiğim zaman boyunca beni en çok mutlu eden şey anımları dinlemekti sanırım. Cemal Süreya ile nasıl tanıtanlığım, Attila İlhan'la nasıl röportaj yaptığı, Ece Ayhan'ın onun için nelersöylediğini tatlı bir anıya esir olmuş parlayarı gözlerle anlatırdı. Her zaman neşeliydi. Ofiste birimizden birini üzgün gördüğünde takılmadan edemez, yüzümüzü güldürmek için zekice şakalar bulup çıkarırı. Şiirlerinde bolca kullandığı ironiyi günlük hayatı da yanından ayırmaz, kendi deyimiyle kahkahı atıran değil, büyük alımdan gülümseten espler yapardı.

Handan hocam "Edebiyat dünyasına Enver Ercan'la adım atmak uğur getirir," demişti. Gerçekten de editörlüğe adım attığım o günden beri, hep şansım yaver gitti. Sanki Enver Ercan'ın sıhırı ismi etrafını ören görünmez bir kalkan gibi, beni yayıncılık dünyasındaki bütün talihsizliklerden korudu. El verdiği onlara yazar ve şair için de durum böyledir sanırım. Doğum günü 22 Ocak'tı, 23 Ocak'ta hayatını kaybetti. Dündoğdu, bugündü anlayacağınız. Onun gibi bir şairede ancak bu yakırdı.

Enver Ercan birçok kişiyeabi, dost, yoldaş oldu. Bu yazının geri kalanında onların cümlelerine yer vermek istedim. Kız Özge Ercan'a, şair ve yazararkadaşlarına "Enver Ercan'ın nasıl hatırlayacağınız?" diye sordum.
Şöyledediler:

Özge Ercan: Babamla ilişkimiz baba-kız ilişkisini öte-sinдейdi. Dostumdu, oyun arkadaşdım, ama en önemlisisi rol modelimdi. Vicdanlı ve dürüst olmak, insana insan gibi davranmak ve sık olmak onun vazgeçilmeziydi. Bundan sonrası yaşamında bana öğrettiğileriyle, kattığı değerlerle benimle olacak. Ona veda etmek istemiyorum çünkü biliyorum ki ne o ne de ben veda etmekten hiç hoşlanmamız... Güzelюсь canımcım, yaşatığın her şeyiçin bir kez daha teşekkür ederim.

Küçük İskender: Enver yakın hissettiği insanların bera-berken gerginlikten uzaklaşır ve sevdığı, sevdığımız ustá şairlerle yaşadıklarından bahseder, hepinizigüldürdü. Onun eğlenceli, komik anılan artık sadece bizlerin belleğinde. 'Kardeş' diye hitap ettiği insanlardan biri olmak, herkesseeşit mesafeli dursa da özel şairlerine katılmasını gözlemelemek, paylaşıcı / yardımcı kimliğini öne çıkarıp böbürlenmemesine tankılık etmek aklıma ilk gelenler. Edebiyatın emekçilerinden biriydi, hep pde öyleyaniacak.

Tuna Kiremitçi: Enver Ercan henüz 18 yaşındayken beni ozanlık dünyasına davet eden ve cesaretiendlendiren-

dir. Ayrıca zarif ve delikanlı şairlerin şairi, zaraftet ile delikanlılığı icabında birbirine ne kadar yakıştığını ispatlıdır. Hem şair hem de şiir olabilmemiş nadir insanlardandır.

“Altay Öktem: Enver Ercan'ı şiirin güler yüzü delikanlı olarak hatırlayacağım en çok. Enver Ercan sadece edebiyata ve şire emek vermekle kalmadı, dergiciliğe ve yayınıcılığa yeni bir soluk getirdi. Bu kadar ağır bir yükü soğukkanlılıkla ve gülümseyerek sırtlandı. Herkesi kucakladı, herkesi bireteştirdi, bir araya gelmesi en zor kişilerin bile bir ortak noktasını buldu, oradan yakaladı. Zekâsı bu kadarki-rak, bakışı bu kadargenç ve yüreği baştan aşağı şirle kaplı birini kaybetmenin ağırlığını, sanınm uzun zaman üzerinden atamayacak edebiyat dünyası.

“Haydar Ergülen: Enver Ercan'ı nasıl hatırlayacağım? değil "nasıl unutacağım?" Enver kendini öne süren bir adam değildi. Bir işin hem bu kadar başında, içinde olup da hem de bu kadar "oralı" olmayan birizor bulunur, o Enver'dir. "Oralı" olmayan, "umursamayan" anlamında değil, kendisine pay çkarmayı sevmeyen anlamında. Mavi kalp demşitti, öyleyse bir de hem kolektif örgütleyen hem de o örgütlememiş gibi yalnızlığını çekilen mavi ruh diyeyim onun için. Cemal Süreya'ya benzer pek çok bakımdan. Yalnızca içki açısından yakın değildir ona. Ama iyilik, dostluk, comunitàk deince aklı ilk gelecek şairlerden biriydi. Hep başkalannna çalıştı, başkalann için çalıştı, kendine çalışтыsa da pek azdır. Gözü tok biriydi. Sesini duyuruya öylediğimi anladım. Ben de özler, arardım. Enver Ercan "kardeş"imdi, nasıl unutacağım?

“Müge İplikçi: Muzip ve dünyaya tutkun ama bir o kadar da hüzünlü ve şair bir insandı Enver Ercan.

“Mahir Karayazı: Yirmi bir yaşam. Şiir(?) yazılı çokça söylefi dolu bir çantayla, Varlık'ın kapısındaydım. Soğuk, heyecanlıyım. Çaldım kapıyı, açan kişiye "şirlerim vardı" deyince, içeri yöneldim. Girdim. Böylece tanışık. Sonra Yasakmeye döneni, gelişerek devam etti, arkadaşlığımız, abiliği, dostluğu...

“Mahir, nerdesin? Kadıköy'e gelince haber ver, bi işimiz var," diye aradı, hep gittim. Kâh derginin işleri için, kâh kendisiyle ilgili birişiçin bireylereregitti, hep...

Hastalığını öğrendiği zaman bir akşam Yasakmeye'ye çağırıp, söyleşide, o cümleden sonra hiçbir şey diyemedi, sonra çt çıkmadan saatlerce koli yapıp, depoyu düzeltti...

Öğütlerinle, fıkralannla, Yeldeğirmeni'yle, kahwe'de içtiğimiz çaylarla şiirde bengibibirçok insanın hayatına bir deniz feneri

gibi yol göstericiliğinle, en çok da "Mahir nerdesin, Kadıköy'e gelince haber ver" deyisinle hatırlayacağım.

Kadıköy'deyim Enver Abi, gelince haber vereceğim..

“Ercan Yılmaz: Edebiyat işçiliğile kendi yazınızı ihmâl eden insanlar秉im için kutsal bir yerdedir. İşte bunlardan biridir Enver Ercan. Uşşâqlannın, didinmeleinin merkezine kendisini koymamıştır. Oraya Türk edebiyatının oturmuştur. Egosu da yoktur dolayısıyla. Genç şairleri, yazarları takip eder, desteklerdi hep. Birgenç şairin bir dergide yayılmasını istedir. öyleyse yazmıştır. "Sonuna kadar yanınızda duracakyayınlarda olun."Enver Abi'şte öyleydi, sonuna kadar dergisindeki şirin, şairin yanında dururdu. Ki kendisi de defalarca lince maruz kalmıştı. Enver Abi'yle en son 2016 Diyarbakır Kitap Fuarı'nda bir araya gelmişik. Şairlerinin, kitaplarının, dostlannın yanındaydı. Onu o günün hatırlasıyla hep hatırlayacağım, "Bak biz geldik, onca büyük yaynevî, yalnız bırakı burayı amabiz geldik, hepde geleceğiz," dedi. Ayrıca Di şirile okru olduğum güzel bir şairdir Enver Abi. Şöyle der: "dilim sana deşe / uyanıyorsözcükler".

“Gonca Özmen: Dokunduğunun izi kaldı her yerde - geçtiğin yeri güzelleşti.

Kardesten Komsu: Dostsunbörbü böceğe, ağaçca kuşa am ille de insana, iyi insana, genç insana, çalışan insana, inatçı insana. Nasıldı sahici "kardeş" deyisin. Bakışın nasıl da siku birtartıldı hep. Güleçama tartan bakışın, yakınama konar-göçer bakışın. İnandiğinden elini, kalbini hiç çekmedin. En zoru buydu belkide

Anlatma İstahı: Anatmanın istahını sende gördüm ilk. Böyle tüm sesinle, tüm gövdelenle, tüm etkileyiciliğinle. Seni dinlemek nasıl da şınlı şenlikti. Güldürmeye gülmenek çok sever gibiydin anlatırken. Bulaşıcıydın anlatırken. Yüzlerde şenlikti anlatmandaki istah. Merakın da istahiydi senin. Yandan bakardı, kulak kabartırıldı merakın – daha çok çaktırmadan, incitmeden demeliyim.

İşleyen İşne: Edebiyatada anmak, öyle herkesin yiyeceğinane değil! Cüret edenden sen – yeni meydanlar, bulvarlar açandan. Bir sis çanıydı, işleyen işnesi edebiyatımızın. Yazdırılan şirler ve yazılar, yıllar boyunca üstlendiği gönüllü editörlükler, hazırladığı derleme ve antolojiler, dosyalar, yazdırılan biyografiler, yaptığın söyleşiler yanıtbaşımızda. Başlıbasınan bir okulsun sen Enver Ercan. Bir işleyköyü, bir geniş ağılı, bir güzel tutkuya söyleyorsun hep birilerine.

İyi ki varsın, iyi ki yazdırın vedurmadan hep çalışın Enver Abi

ANAFOR

Merve Öz dolap

Rüdiger Gamm

Yıldızlı bir anahtarın ucuya oydum göğüs boşluğumu, dayanılmaz ağrıya sebep olan her ne ise söküp atmak için. Tek tek kopardım hepsini, tek tek karanlık sulanma bıraktım, kaybolup gitsinler istedim, olmadı. Ben suyuntam ortasında bir girdaba kapılmışlığı çökerken kopardığım tüm parçalar kıyılanma vurdu, görüntü korkunçtu. Sahilime dızmış izleyenler arasında beni kurtarmak isteyen olmuştu belki ancak tüm kıyılamı saran kanlı, irili parçalar ve dev dalgalar gözlerini korkutmuş olmalı bileyorum. Çırpmadan, kurtulmaya çalışmadan yavaş yavaş en derine doğru ilerledim ve sakince oturupsabırlabekledim karanlık suyun en dibinde. Düşündüm, dinlendim. Yıllar geçti, değişim, kabuğum sertleşti. İçim yumuşakkalsada evrildi.

Sonra bir gün fırtınalar dindi, sular çekildi. Dalgalar sakindi artık ve sahil huzurlu bir sessizliğe bürünmüştü. İşte ancak o zaman aramak akıllana geldi geriye kalan son parçamı. Sularının en derinlerine daldılar, sert kabuğumu buldular. Görmek için içimi ilk kez çaba gösterip sevgiyle açtılar. Sabretmenin bıraktığı sedefli tortulan kenara itip boyunlanna, bileklerine, kulaklına takıp taşıdıklarını küçük tanelerimi. Kabuğumu fırlatıp attılar. İşlerine geldiği gibi...

QUENTIN TARANTINO

GEVEZE, SOYSUZ VE KAN İÇİNDE

Doğukan Adıgüzel

“Yönetmen olmasaydım
gangster olurdum,”

Quentin Tarantino, 1979 yılında liselikten aktifce Kaliforniya'da porno filmler gösteren birsinemada yergöstericiliği yapmaya başladı. 1984-1989 arasında da bir video arşivdükünden çalıştı. Burada daha sonradan sinemasının önemli unsurlarından biri olacak birçok B-movie izledi. Sergio Leone, Jean-Luc Godard ve Brian De Palma gibi sanatsal yönü ağır basan yönetmenlerden de etkilenip kendi sinemasını oluşturdu. Tarantino, filmlerinin içerdiği şiddet sahneleri ve referanslarıyla istismar sinemasının kıyalarında gezinirken; oyunculuklar, set tasarımları ve bütün bunların toplamından oluşan sinema dili ile günümüz auteuryönetmenleri arasında önemli bir yer edindi.

Çırığın Romantik (1993), filminin senaryosunu yazdıktan sonra Tarantino, filmi gerilla yöntemiyle çekmeyi planlamış fakat para bulamadığı için senaryoyu satmak zorunda kalmıştı. Rezervuar Köpekleri'nin tek mekânda yazılmasını sebebi ise Tarantino'nun filme başlarken 5 bin dolarlık bütçesi olmamıştı. Film 16mm. ile siyah-beyaz çekilecekti. Fakat Harvey Keitel'in senaryoyu okuması ve beğenmesi sonucunda Tarantino gerekli bütçeyi bulmuş

Rezervuar Köpekleri, 1992 yılında Sundance Film Festivalinde gösterildiğinde hem büyük bir yönetmenin habercisi olmuştu hem de birçok tartışmayı gündeme getirmiştir. Rezervuar Köpekleri filminde yer alan meşhur kulak kesme sahnesi, eleştirmenler tarafından büyük tepkiyle karşılanmıştır. Bu sahnenin tartışmalara yol açmasının sebebi mizah ve işkencenin davranışlarının bir arada sunulmasıydı

İşkenceci, işkence yapmaya hazırlanırken pop müzik eşliğinde havai bir şekilde dans eder. İzleyici bu durumdan hem haz alır hem de dehşetedür. Rezervuar Köpekleri filmindeki şiddet Cehennem Silahı (1987) ve Zor Ölüm (1988) gibi şiddet barındıran filmlerden ayrıılır. Rezervuar Köpekleri'nde şiddet olabildiğince gerçek ve çıplak olarak sunulur. Örnek verdığım filmlerdeki şiddet sahneleri ise çizgi film şiddetidir. Olabildiğince seyirciyi rahatsız etmeyecek şekilde sunulur. Bu filmlerde şiddeti uygulayan kişiye şiddeti uygulayabilmesi için haklı sebepleri verilir. Tarantino'nun yaratıldığı karakterlerin ise şiddet uygulamak için bir sebebe ihtiyaçları yoktur. Ella Taylor bir makalesinde kulak kesme sahnesi için "O sahne tam bir eser; hatta kusursuz bir yapıtlı olabilir. Zaten beni korkutan da bu," der. Tarantino'nun şiddeti bütün çıplaklııyla vermesine rağmen şiddetin çekici bir hal alması, onun mizansen yaratmaktadır maharetinden kaynaklıdır. Soysuzlar Çetesesi (2009) filminde Çavuş Donny'nin Nazi komutanının kafasını beyzbol sopasıyla dağıttığı ve Rezervuar Köpekleri'ndeki kulak kesme sahnelerini bu duruma örnek gösterebiliriz. Tarantino, filmdeki şiddet sahnelerinin eleştirilmesini çok fazla ciddiye almaz. "Eğer şiddeti malzemeden zinbir parçasıysa, yüreğinizin sizigördüğü yere gitmekte özgürlük malısınız," der. Onun için sinemadaki şiddet sadece zevk meselesinden ibarettir. Başka bir röportajında ise, "Filmde korkunç bir şey olacağına müzük size buna dair herhangi bir ipucu vermeyeceğim. Gerçek hayatımda şiddet böyledir. Otobüs beklerden birden öünüüzden beysbol sopalarıyla birbirini kovalayan insanlar geçer. Filmlerimde de şiddeti böyle yansıtımıya çalışıyorum," açıklamasında bulu-

nur. Rezervuar Köpekleri filmiyle aldığı bir diğer eleştiri ise "İmdade hiç kadın karakter olmamasıdır. Bu duruma ise Tarantino söyleceväpverir:

"Ne yani, karakterler buluşmalarına kız arkadaşlarını mı getireceklerdi? Ya da Bay Beyaz'ı kansıyla mı göstermem gerekiyordu? Benim anlatmak istedığım hikâye öyle birşey değildi."

Tarantino, röportajlarında filmlerinin sıkılıkla otobiyografik özellikler taşıdığını söyler. Bu kanlı ve vahşet sahneleriyle dolu filmlerin otobiyografik özellikler taşıdığını inanmak zor olsa da belli noktalardan inandırıcıdır. Senaryosunu yazdığı Çılgın Romantik filminin başkarakteri Clarence, Tarantino'ya oldukça benzer. Clarence bir çizgi romanıkkânda çalışıyordu. Tarantino ise bir videoçuda çalışmıştır. Tarantino gibi Clarence'da kung-fu filmleri izler ve İki Film Birden Sinemalarına gider. Verdiği röportajlann birinde "Yönetmen olmasaydım gangsterolurdum," açıklaması da onun şiddete meraklı olması bir kanıtıdır.

Tarantino, 1994'te *Ucuz Roman* filmi ile ilk filminin başsanının tesadüf olmadığını kanıtladı. Sert mizaçlı karakterler, bilgece diyaloglar, popkültürü öğeleri ile Godard'ın Leone'ye kadar birçok referans ve elbetteşin şiddet sahneleri. Başta üç kısa filmlik bir suç antolojisi olarak çekmeyi düşündüğü *Ucuz Roman*'da sonra J.D. Salinger'in Glass ailesi hikâyeleri gibi tek bir hikâyede birleştirir. Aynı karakterleri farklı hikâyelere yerleştirir. Tarantino verdiği röportajlarda yönetmenlerin, yazarların romanlarda uyguladıkları teknikleri uygunlayabileceklerini söyler.

Tarantino'nun postmodern bir sinemacı olarak adlandırılmasında bu yüzdedir. *Ucuz Roman* ve diğer filmlerinde de, türler ve anlatılara atıfta bulunarak onları yeniden dolaşma sokağın film tarihini tasdik etmesiyle postmodern öğeleri açık bir biçimde içinde barındır. *Ucuz Roman*'daki üç hikâyeyi konusuna baktığımız zaman metinlerarasık bariz ortadır. İkinci kalite filmlerin bayat hikâyeleri yeniden canlandırılmıştır (çete üyesi patronunkansımısları çakırı, amaonaşıklık malımadır; boksör maçı satması için rüşvet verilir, kiralkı katiller bir görevde gönderilir).

Mia bir 'femmes fatale' olarak tanıtılmış. Sahneyegirişi Çifte Tazimat (1944) filmindeki Barbara Stanwyck'in girişini andırır.

Tarantino bir yandan anlatıldığı hikâyeyi gerçekliğine seyirciye bir yere kadar inandırmaya çalışırken hiç beklenmedik anlarda anlatılanın bir kurgu olduğunu, seyirciye bilinçli olarak açıkeder. *Ucuz Roman*'da Mia'nın ekrana bir kare çizmesi

gibi. Bu noktada Tarantino'nun filmleri kurgu metinler ama öte yandan tipki Godard'ın filmleri gibi birer film eleştirisidir. Godard anlatılanın kurgu olduğunu açık ederken politik bir amacı vardır. Klasik sinema anlatısını reddeder. Onu eleştirir ve seyircinin karakterlerle özdeleşmesini engeller. Tarantino'nun ise anlatılanı açık ederken politik bir amacı yoktur. O sadece izlediği filmlerdeki teknikleri farklı bir forma sokarak sanat sineması ile istismar sineması arasında gezinir.

Hızlı kurgu sahneleri ile daha telaşsız sahneleri birlikte kullanmaktadır becerisini *Ucuz Roman* ile biraz daha öne çıkar. Daha sonra bu özelliğini *Soysuzlar Çetesesi* ile doruğa ulaşacaktır.

1997'de Elmore Leonard'ın *RumPunchkitabindanyola*ka-rakceği Jackie Brown filmi ile çok sevdigi 'blaxploitation' türünde Coffy (1973) filminden yıldızı Pam Grier'i oynatarak sayısını sunmuştur.

2003 yılında ise epik intikam hikâyesi *Kill Bill* ile western filmlerinden Uzakdoğu dövüş filmlerine türlü referanslarla seyirciyi mest etmeye başladı. Dört saatlik bir hikâyeyi ikiye bölecek anlatan Tarantino dev bir tuval üzerinde çok basit bir hikâye anlatıyordu. Başka bir yönetmenin elinde kontrolünü kaybedebilecek böylesine bir epik Tarantino'nun ellerinde bir başarıpta dönüştü. Peki, bunu nasıl başardı? Öncelikle *Kill Bill* filmiyle Tarantino bir fantazisini gerçekleştiriyordu. Öykündüğü filmlere birer birer selam çakyordu, (kimi eleştirmenler bunu çalmak olarak nitelendirmiştir) bunu yaparken de kurduğu fantaziniçiine oldukça gerçekçi karakterler yaratıp karakterlerarasında kusursuz bir çatışma yaratıyordu. Bunun yanında filmin gel gitli kurgusu filme farklı bir lezzet katıyor, filmin heyecanını sürekli yüksek tutuyordu. Birinci bölüm 'spaghetti western'ler etkisinden doğu tarzı bir filmken, ikinci bölüm doğu filmleri etkisindeki 'spaghetti western' olarak tanımlanabilir. *Kill Bill*'den sonra B-filmere bir saygı durusu olan Ölüm Geçirmez (2007) filmiyle seyirciyle buluşan Tarantino Rezervuar Köpekleri filmiyle aldığı "kadınlarayer yok" eleştirisine de bir cevap veriyordu âdetâ.

2009 yılında ise *Soysuzlar Çetesesi* filmiyle bir kere daha seyircisini sevindiren Tarantino daha sonra sırasıyla *Zincirsiz* (2012) ve *Hateful Eight* (2015) filmlerini çekti.

Şimdilerde Star Trek'in devam filmini çekeceği söylenen Tarantino, onuncu filmini çektiğten sonra sinemayı bırakacakmış. *Rezervuar Köpekleri*'nden bu yana sinernaseverleri her projesi ile heyecanlandıran Tarantino umarız bu konuda kararlı değildir. Bu konuda kararlıysa umarız kalan haklarını Star Trek çekerek harcamakta kararlı değildir.

MUM

Sumru Uzun

Aren Altniyazi

*"Sen, tükettiğim hayallerimsin.
Ve ben, senin yüreğindeki rutubetim. Bana teslim olana
değ, saracağım tüm kuytu köşelerini."*

Pencereme sığangökyüzüne baktım. O da benim gibihizündü. Uzun zamandır ne yağımur yağıyordu ne de kar... Takvimimde ne eksilen yaprak serin gittiğin güne derk gelindi. Son karlı kış mevsimiydı. Gittin. Her yerde bir kuraklığa baş verdi. Çıeksız bir bahar ve ardından gelen san sıcak bir yazdı. Benim için sancılıydı günler.

Gittin.

Sahi neden dönmedin?

Bak, kız bile geri geldi. Sen gitin diye küstü sanınm. Günlere dir hıç kar yağmadı. Ellerini tutmadıktan, üzüyen burnumu sen öpmekten sonra neden yağacaktı ki? Senden sonra anılanımı yaşatmak için birlikte vakit geçirdiğimiz yerlere gittim. İlk zamanlar seni görürüm diye umutluydum. Sonrasında o kadar çok yalnız kaldım ki hayalinde, seni canlı kanlı karşılıma görmeyi düşündükçe çekindigimi hissediyordum. Nitelikim umudum tükenmiş ve seni bir daha göremedim

Gittin.

Ardından öylece bakakaldım. İnsanın sınırları var biliyor musun? Zamanla tükeniyor her şey. Mesela göz yaşı, umut, hayallerim tükenmiş. Hatalarım bile tükenmiş! Sensiz geçen gecelerde, sıcaklığını hissedip uyumak için tükettim onları. Şimdi seni düşündüğümde hafızamda beliren bulanık bir yüz sadecə. Ne kadar derine inmek istesem de artık hep sık kalacak duyularım.

Gittin.

Bensiz karşılaşığın ilk yaşında seni aramak için heyecandan titreyen ellerimle tuttum telefonu. Aramak istedim. Arayama-

dim. Ne o gün ne de sonrasında... Tek istediğim her yanında yanında olmaktı. Olamazdım, o yüzden dileğimi kendime sakladım. Senden sonra kutladığım doğum günümde mumu üflerken dileğimi özgür kıldım. Gerçek olmayacağıni bilsem de, inanırgibi yaptım.

Gittin

Kurak mevsimler, kirk hayaller, sessiz keşfimelerden bir dün-yam oldu. Hep derdin ki, ben senin dünyam olamam. Ne demek istediğimi sonradan anladım. Kabullenmediğimde yaramın üstüne bir yara bandı yapıştırdım. Unutmak mümkün değildi ama yaşıyordum. Aldığım her nefes cigerime batarken yaşamaya devam edecektim. Elimde olsayı inan bana zamanı durdurmak isterdim.

Gittin.

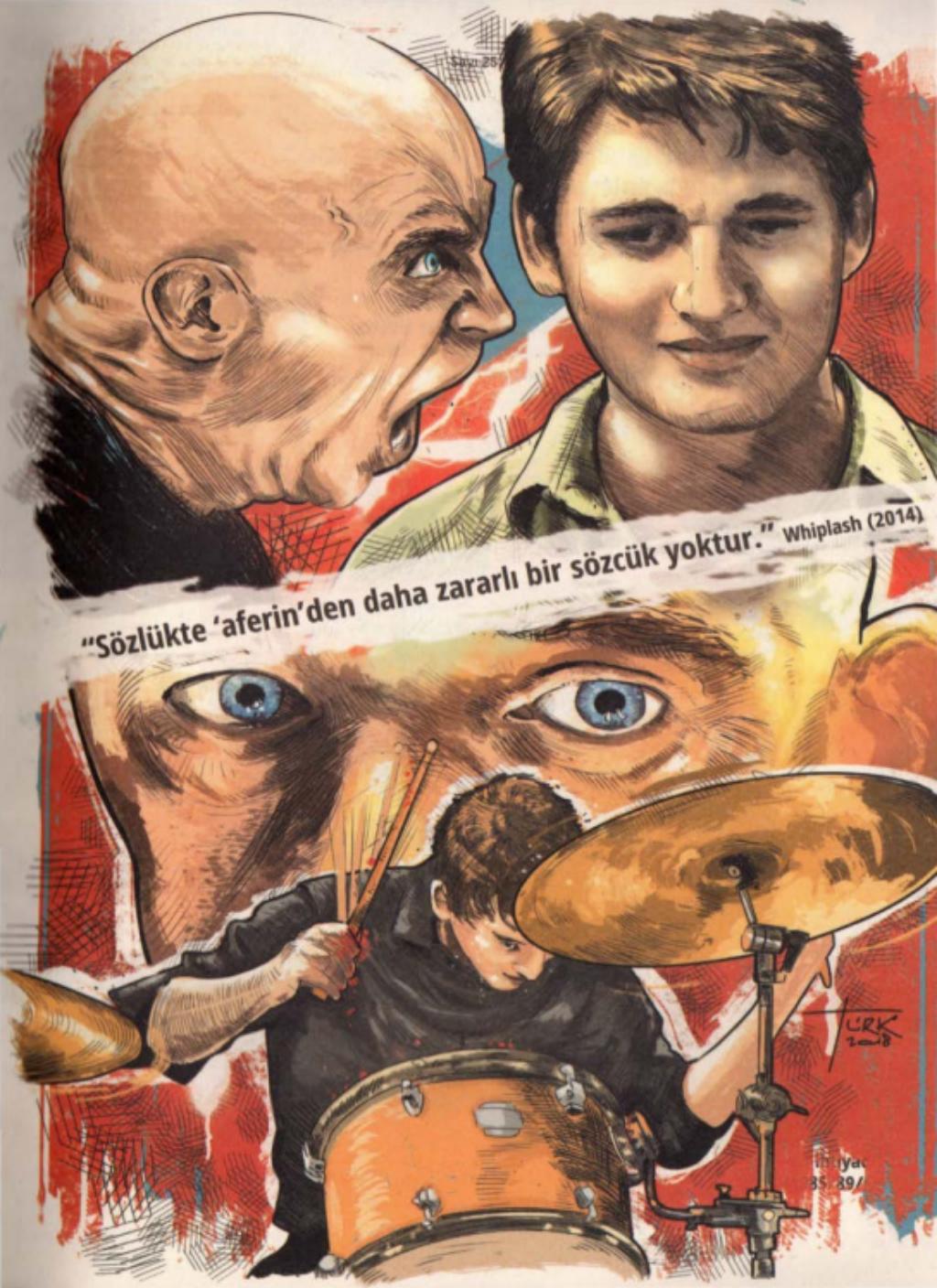
Tek bir eylemle, alfabeden adındaki harfler silindi. Yüreğimdeki sevgi incindi. Sen gittin. Ben direndim. Sönmemez için çırpinan bir mum aleviydim. Çoğu bir hikâye sonanırken, tekil hikâyem için bir paragrafin ilk cümlesi yazıldı. Senin adın kaderimin yazılı olduğu bu şulu aynadan silindi. Hayat da ayna gibi idi. Onun karşısında nasılsan, gördüğün yansımıza da öyle oluyordu. Tekil hikâyemi yazmaya devam ederken bunu dikkate alacaktım. Aynadaki yansımam değişecek. Yansımama yaklaşıp uzun uzun kendime baktım. Gittiğin gün yüzüme yerleşen kederi sildim. Gözlerimdeki ışık yeniden parlasın diye dua ettim.

Gittin.

Pek çok mevsim eskitti.

Sen, gittin. Ben sensiz yaşamayı öğrendim.

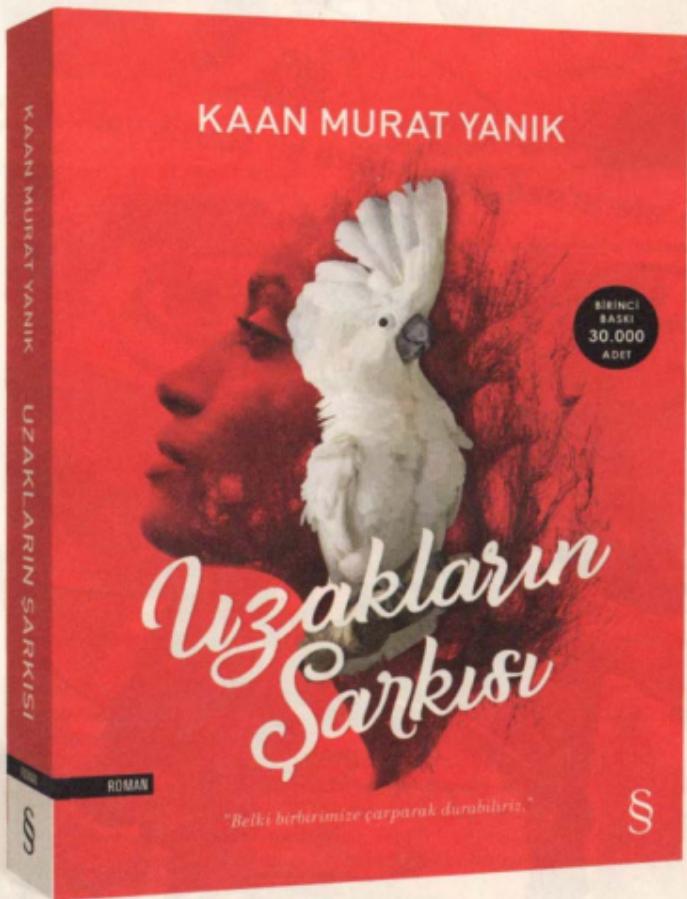
Günün Şarkısı: Manga\Çevapsız Sorular

"Sözlükte 'aferin'den daha zararlı bir sözcük yoktur." Whiplash (2014)

*Zira kadınlar sezerler, sonrasını görürler
lakin bu sebeple kafaları daha çok karışır,
her şeyi fazlaıyla anlamanın bir hastalık olduğunu unutma...
Dişilik ile delilik yakındır. İkisi de kendilerine serazat
bir dünya kurup o dünyada yaşarlar.

"Kitap okumanın zararı da var elbette;
kitap bittiği zaman hayatı geri dönüyor
ve mecburen yaşamaya devam ediyorsun."

Yeni

YARA

Ayaz Giylecev

"İnsan kazanmaya,
yenmeye, üstünlüğünü
ispat etmeye meyllidir.
Yenmeyi, en iyisi
olmayı hedeflemesi de
ölümzsizlik duygusunun
gereğidir." "

AYAZ GIYLECEV yara

PALTO
Ceviri: FATH KÜTLÜ

SAŠA STANIŠIĆ ŞENLİKTEN ÖNCE

Ceviri: MEHMET ALİ SEVGİ
PALTO İSTANBUL

ŞENLİKTEN ÖNCE
Saša Stanišić

"Fürstenfeld'deki o son
gecede, köyde yaşayanların
kendilerine sakladıkları
hikâyeler açığa çıkıyor.

Şenlikten Önce, uzun
bir gecenin tekinsizliğini
resmediyor."

PALTO

**“Yine de yukarıdaki
yıldızları ve sonsuzluğu
kesinlikle duyabilmeli.
O zaman hayat her şeye
rağmen büyülü gibidir.”**

Vincent Van Gogh